

Fursten

Fursten

drama efter Mario Puzo

av Christian Lanciai (2014)

Företal

Borgiasagan har beskrivits som en mörk komedi, och Mario Puzo, som sysslade med ämnet under hela sitt långa liv och aldrig blev klar med det, tvekade inte att jämföra familjen med sina övriga maffiafamiljer, då det förekom så övertydliga paralleller hela vägen. Påven Alexander VI (Rodrigo Borgia, egentligen Borja,) har aldrig blivit av med sitt rykte som den katolska kyrkans nästan värsta skräckexempel på en påve, medan Puzo har tittat djupare in i denna märkliga superdiplomats och skådespelares talanger och visserligen framhållit honom som den skälm han var men även som en av alla tiders skickligaste diplomater. Han klarade av Savonarolakrisen medan senare påvar aldrig kunde hantera protestantismen, och medan tidigare och senare påvar omfattade både etablerad intolerans och inkquisition tog Alexander VI avstånd från båda, fastän han var spanjor.

Till detta kommer bilden av hans märklige son Cesare, som blev förebilden för Macchiavellis framställning av idealfursten, som blev av avgörande politisk betydelse för utvecklingen i Europa minst 400 år framåt, medan dock Puzo hellre framhåller kardinalen-krigarens romantiska sidor och betonar hans relation med sin syster, den enda viktiga i hans liv. Även en sådan som Lionardo da Vinci trollbands så av honom att han en tid med framgång tjänade honom som krigsingenjör, och enligt konsthistoriker går nästan alla schablon-Kristusframställningar i konsten, med Jesus som en romantiskt fager man med långt hår, tillbaka till hur Cesare Borgia såg ut. Det finns bara ett porträtt bevarat av honom, då han av naturliga skäl inte ville låta sig avbildas, men detta enda porträtt är det inte långsökt att se som förebilden för alla senare romantiska Jesusframställningar i konsten.

Detta som företal till frestelsen av den oemotståndliga dramatiseringen av dessa färgstarka personer och öden, som flera andra fallit för och med den äran, främst Neil Jordan i sin färggranna och konstnärligt mycket lyckade TV-filmatisering av epoken, där han dock gjort sig skyldig till ständiga avvikelser och överdrifter av historien, som egentligen är onödiga, då aldrig något kan vara mera intressant och spännande än sanningen, även om man aldrig kan träffa den helt rätt. Puzo har försökt komma den så nära som möjligt, och det är hans exempel vi har hållit oss till.

Personerna:

Rodrigo Borgia, senare påven Alexander VI
Vanozza Cattanei, hans älskarinna
Miguel Corello, kallad Michelotto
Adriana
Giulia Farnese
Cesare Borgia
Piero de' Medici
kardinal Giuliano della Rovere, senare påven Julius II
Lucrezia Borgia
Juan Borgia
Giovanni Sforza, Lucrezias första man
Djem, bror till turkiska sultanen
en bordellföreståndare
Avalona, prostituerad
Ludovico Sforza, 'il Moro'
Jofre Borgia
lejda mördare, varav en maskerad
Giovanni Sforzas kammarherre
kardinal Grimani
Duarte Brandao
andra kardinaler
kardinal Ascanio Sforza
Girolamo Savonarola
Nicolò Macchiavelli
Charlotte d'Albret, Cesares hustru
Caterina Sforza
Alfonso av Aragonien, Lucrezias andre make
Sancia, hustru till Jofre
Alfonso d'Este, Lucrezias tredje man
en tjänare i hovet i Ferrara
andra gäster och präster, prostituerade och banditer,
krogbesökare och annat löst folk.

Handlingen utspelar sig mest i Rom men även i övriga delar av Italien och Frankrike under familjen Borgias tid 1492-1507.

Akt I scen 1. Villa Cattanei.

Rodrigo Det är dags att sätta i gång, Vanozza.
Vanozza Jag har fruktat detta ögonblick i tio år.
Rodrigo Det kan inte hjälpas. Det måste komma. Jag måste vidare.
Vanozza Jag vet. Det har varit oundvikligt hela tiden. Så du har mest bara kommit för att hämta dina barn?
Rodrigo Du har varit min bästa kamrat i tio år, Vanozza. Jag har alltid njutit av våra samtal och diskussioner.
Vanozza Du är lika maktgalen som hela världen.
Rodrigo Jag är en man av världen.
Vanozza Du tillhör kyrkan. Den borde vara andlig. "Mitt rike är icke av denna världen."
Rodrigo Även kyrkan måste följa med tiden om den inte vill hamna utanför.
Vanozza Och du är rätt person att leda den?
Rodrigo Ser du någon bättre?
Vanozza Även kyrkan är så korrumperad idag att den måste korrumpas ihjäl varje påve.
Rodrigo Har du hört det från Savonarola?
Vanozza Alla vet det.
Rodrigo Man kommer inte ifrån att kyrkan är allsmäktig som världsmakt. Någon måste leda den. Sådana som Savonarola utgör dess enda hot. Han utmanar till och med medicéerna. Även om hans bana inte kan bli lång kan han vålla ansenlig skada och framför allt inspirera andra upprorsmän till att följa samma linje i vanvettigt trots mot världsordningen. Det behövs en kraftfull och beslutsam påve för att stävja sådant.
Vanozza Och du har den kraften, med sju barn att ta hand om?
Rodrigo Bara mina fyra med dig räknas. De andra tre bastarderna kan vi glömma.
Vanozza Så det är bara dina barn som kardinal du förlämnar någon legitimitet?
Rodrigo Det är bara dem jag älskar.
Vanozza Du har varit en god far för dem. Det kan inte förnekas. Risken är att det är slut med det nu.
Rodrigo Tvärtom. Jag behöver dem i min närhet i Vatikanen just för att desto bättre kunna uppfostra dem.
Vanozza Får jag fortsätta träffa dem?
Rodrigo Naturligtvis. Men deras utbildning kommer att bli mycket noggrann och omsorgsfull under min kusins ledning.
Vanozza Så de kommer inte att ha tid för mig.
Rodrigo De kommer alltid att behöva omväxling.
Vanozza Jag kommer alltid att finnas till hands.
Rodrigo Även för mig, hoppas jag.
Vanozza Naturligtvis.

Rodrigo Kanske jag vid tillfälle kan inhysa dig i Vatikanen. Kanske efter att jag blivit påve.

Vanozza Tror du inte att risken finns att du finner dig en annan älskarinna före det? Det kan dröja länge innan påven dör.

Rodrigo Jag vill i varje fall gärna ha dig där.

Vanozza Det blir svårt med min tredje man.

Rodrigo Vi får se. Alla problem kan lösas. Det viktigaste är att vi förblir en familj.

Vanozza Vad är viktigare för dig, Rodrigo, Rom, världen eller familjen?

Rodrigo Familjen.

Vanozza Det gläder mig. Då är du en människa.

Rodrigo Kyrkan är makten. Världen är dess spelbräde. Men familjen är kärleken, som alltid kommer först.

Vanozza Kyss mig, Rodrigo, till avsked. Hämta sedan dina barn och gå.

Rodrigo (kysser henne ömt) På återseende. (*går*)

Vanozza Han kommer aldrig tillbaka. Och risken är att jag inte ens får se honom mer i Rom – utom möjligen som odräglig påve.

Scen 2. Kardinalens bostad.

Michelotto Ni har kallat mig, Don Rodrigo. Här är jag.

Rodrigo Tack för att du kom, Michelotto. Tyvärr har det visat sig att vi behöver dig.

Michelotto Vad står på?

Rodrigo Vi överrumplades för några veckor sedan vid en bankett av ett mordförsök. Min son Juan råkade ut för det. Så fort han druckit av vinet som den förste blev han sjuk och spydde och låg sedan länge inför döden. Det visade sig att en kökspojke förgiftat vinet som var ämnat åt mig.

Michelotto Hur fick ni fast honom?

Rodrigo Vi tvingade alla i personalen att dricka av vinet, och den som vägrade måste vara den skyldiga.

Michelotto Blev inte alla förgiftade då?

Rodrigo Givetvis var det då ett annat vin. Den skyldige genomskådade inte tricket och förrådde sig. Det visade sig att han var betald av Lejonet av Rimini, den skurken Malatesta, som är en svuren fiende till Rom.

Michelotto En svår skurk att komma åt.

Rodrigo Därför skickade vi honom bara ett meddelande. Vi tvang kökspojken dricka upp det förgiftade vinet, hela flaskan, och band honom till en häst som vi skickade till Rimini. Problemet är att det måste komma fler attentat. Därför är du här.

Michelotto För att skydda familjen?

Rodrigo Exakt. Mina barn är omyndiga och kan råka ut för vad som helst. Håll reda på oss, låt ingen ta några risker, rapportera dagligen för mig, och du skall få din belöning. Kan du göra det?

Michelotto Det finns ingenting jag inte kan göra.

Rodrigo Jag vet. Du är lönnsexperten framför alla andra. Dina mord kan aldrig ledas till dig.

Michelotto Jag gick i en hård skola.

Rodrigo Jag vet. Du blev utsatt och kränkt utan att kunna försvara dig mot överheten, men du bidade din tid med tålamod under tystnad och slog till när skurken minst anade det.

Michelotto Efter att jag fått honom hängd mitt på torget har aldrig någon mera kommit åt mig eller vågat sig på mig.

Rodrigo Du är respekterad. Fortsätt så. Hugg till i mörkret och kom alltid undan, men bara på befallning av mig eller familjen.

Michelotto Jag sätter en ära i att tjäna vår familj, farbror, utan reservationer.

Rodrigo Jag visste jag kunde lita på dig. Välkommen till Rom, Michelotto. (*fattar hjärtligt hans hand*)

Scen 3.

Adriana Jag kommer att sakna dina barn, Rodrigo.

Rodrigo Du har gjort vad du har kunnat för dem, och vad du gjort har du gjort bra. Nu är de kvalificerade för högre utbildningar.

Adriana Den mest begåvade av dem är Lucrezia.

Rodrigo Tror du det, kusin? Hon är åtminstone den gladaste och öppnaste. Mest väntar jag mig av Cesare. Tråkigt att Juan inte skulle trivas med att studera.

Adriana Han kan alltid bli militär.

Rodrigo Jag är rädd att du har rätt. Han duger nog inte till annat, även om jag helst hade sett honom som präst. Då får Cesare bli det i stället.

Adriana Cesare är för mångsidig för att passa till präst.

Rodrigo Vi får se. Jag passade inte heller till präst men blev det ändå, på gott och ont. Prästyrket har sina begränsningar men också sina oanade möjligheter. – Men se, här har vi Giulia, den vackra oemotståndliga Giulia.

Giulia Jag hälsar dig välkommen, Don Rodrigo.

Rodrigo Hur trivs du i ditt äktenskap?

Giulia Ett äktenskap är ett äktenskap.

Rodrigo Vad menar du med det?

Giulia Det är bara en formalitet för förbindelser mellan familjer och ekonomiska utbyten.

Rodrigo Var min gudson Orso inte nöjd med din hemgift?

Giulia Jo, men han gav mig ingenting tillbaka.

Rodrigo Vi skickar bort honom. Han är ju militär. Han kan få annat att göra.

Giulia Dina barn är lovande begåvningar.

Rodrigo Jag vet. Lucrezia blir en nästan lika god skönhet som du.

Giulia Hon skriver utsökt poesi, är utomordentligt musikalisk och åstadkommer imponerande broderiarbeten.

Rodrigo Ja, hon är begåvad men ännu alltför ung för att hennes möjligheter skall kunna beräknas.

Giulia De visar sig nog. Hur går det med påvens död?

Rodrigo Han dör, var så säker.

Giulia Hur bra ligger du till?

Rodrigo Bland de bästa. Jag har varit oantastlig i kyrkans tjänst i 35 år och hört till Innocentius närmaste rådgivare i åtta.

Giulia Vad har du för konkurrenter?

Rodrigo Den venetianske kardinalen Cibo bara äter. Milanokardinalen Sforza fruktar jag inte heller. Jag kan få honom att gå över till mig. Den enda jag kan vänta något motstånd från är kardinalen della Rovere från Neapel. Han är min svurne fiende.

Giulia Varför?

Rodrigo Fråga honom. Han bara inte tål mig för att jag är katalan. Men hans argument för att jag omöjligt kan bli påve som icke-italienare håller inte i kyrkans universella sak. Frågan är vem som kan göra mest för kyrkan. Jag är beredd att bjuda Savonarola och hans fanatiker spetsen. Det är inte della Rovere.

Giulia Vad vill Savonarola egentligen?

Rodrigo Han är fanatisk florentinare och republikan. Han är mot alla auktoriteter. Egentligen är han mot allt. Han kritiserar allt och angriper allt, han förbannar vem som helst och kräver ett människofientligt liv i askes och avhållsamhet av alla. Man får inte ha roligt, man får inte älska skönheten, man måste späka sig, kort sagt, han är en tråkmåns.

Giulia Men folk lyssnar på honom.

Rodrigo Ja, det är det fatala. Han har inflytande, och själva medicéerna fruktar honom.

Giulia Hur skall det gå för Florens?

Rodrigo Allt hänger på il Magnificos äldste son och arvinge Piero. Om han sköter sig kan allt gå bra. Om han inte sköter sig kan det gå illa.

Giulia Men Savonarola kan väl inte nå Rom med sitt hat?

Rodrigo Nej, aldrig. Folk tröttnar alltid förr eller senare på sådana underhållande dårar.

Giulia Kan du sätta dit honom?

Rodrigo Bara som påve.

Giulia Därför blir du nog påve.

Rodrigo Det tror jag också. Kom i mina armar, min sköna Giulia. Jag längtade efter att få min gudsons bröllop med dig undanstökat, så att jag kunde få ta över bruden.

Giulia Njuter du av dina äktenskapsbrott?

Rodrigo Det har jag alltid gjort, och ingen som jag gjort det med har någonsin behövt eller kunnat ångra det.

Giulia Det är en god statistik.

Rodrigo Jag har aldrig misslyckats med något, Giulia. Det är sådan jag är. (*De kramas i förtrolighet.*)

Scen 4. Alexander på sin tron som påve,
högtidlig sammankomst när han tar emot sin son.

Cesare Gratulerar till utmärkelsen, fader. (*kysser hans hand*)
Rodrigo Du säger det som om jag promoverats från soldat till riddare.
Cesare Jag har alltid haft svårt för att se dig som präst.
Rodrigo Kräver du celibat av mig? Det är för sent nu.
Cesare Ers helighet behagar skämta. Vad vill du mig? Varför har du kallat mig från mina studier i Pisa?
Rodrigo Därför att du ska bli präst.
Cesare Det är jag redan. En tom titel. Du gjorde mig till det.
Rodrigo Tog du då inte ditt prästkall på allvar?
Cesare Du skämtar.
Rodrigo En påve skämtar aldrig. Jag beklagar, min son, men du blir nu så illa tvungen att ta ditt prästkall på allvar, för du ska bli kardinal.
Cesare Vid sjutton års ålder?
Rodrigo Är du för gammal?
Cesare Pappa, du går för långt. Du gör mig till präst vid tretton år utan att jag är troende. Du gör mig till biskop utan att ens fråga mig först. Och nu påtvingar du mig en kardinalshatt. Är det inte en smula absurt?
Rodrigo Livet är absurt, och världen är absurd, och vi måste hänga med.
Cesare Och om jag inte vill bli kardinal?
Rodrigo Du måste. Juan duger inte till präst. Han skall ta över Gandia i Spanien. Alltså måste du bli det.
Cesare Varför?
Rodrigo Därför att du ska bli påve efter mig.
Cesare (*tror inte sina öron, vet inte om han ska skratta eller gråta*) Pappa, menar du att du ska göra påvedömet ärftligt?
Rodrigo Varför inte, när vi nu har chansen?
Cesare Har tiaran stigit dig åt huvudet?
Rodrigo Nej, den sitter stadigt på huvudet.
Cesare (*efter en paus*) Och om jag vägrar?
Rodrigo Du kan inte vägra. (*reser sig*) *Cesare*, min son, du har alla förutsättningar att lyckas ännu bättre än jag. Du har studiebegåvning, du kan lära dig vad som helst, som din syster kan du alla språken, du är stark och välskapt, du kan bli vad som helst, du kan förena Italien, du kan förena världen!
Cesare Och så vill du tvinga mig att bli kardinal?
Rodrigo Det är bara ett steg på vägen, en formalitet om du vill, ett avancemang från fotsoldat till riddare, bara ett enkelt steg uppåt. Ta det inte på allvar. Det är bara en uppflyttning till en högre klass.
Cesare Och vad vill du jag skall göra som kardinal?
Rodrigo Odlä ditt inflytande. Lära dig kyrkan. Skaffa dig kontakter. Och tjäna familjen.

Cesare Far, jag vet att du alltid satt familjen främst av allt, men är du inte som påve skyldig din kyrka en något mera seriös attityd?

Rodrigo Menar du att jag skulle ta din formella helighet på allvar när ingen annan gör det?

Cesare Savonarola gör det.

Rodrigo Du tar då till det värsta tänkbara exempel på spritt språngande besatthet. Skulle han ta kyrkan på allvar när han mest av alla går emot den?

Cesare Glöm Savonarola. Det finns andra, till exempel kardinalen della Rovere, som aldrig kan förlåta dig att du blev påve i stället för han.

Rodrigo Det är hans sak. Här bekymrar vi oss inte om några andra kardinaler än du.

Cesare Pappa, jag kommer att lyda dig i vanlig ordning och inte gå dig emot, ty jag vet hur du värnar om oss alla, men jag kommer aldrig att låta kardinalshatten innebära några skrupler för mina vidare ambitioner.

Rodrigo Det är meningen. Låt kyrkan bli dig en språngbräda. Hjälp oss att sätta kyrkan i stridbart skick!

Cesare Du drar dig då inte för någonting.

Rodrigo Det har jag aldrig gjort.

Cesare Nåväl, jag skall bli dig en god kardinal som i allo lyder sin påve, tills den dag kommer då jag måste få gå min egen väg.

Rodrigo Du är bara sjutton år och inte ens myndig. Du har ännu mycket att lära dig innan du finner din egen väg.

Cesare Och jag ämnar lära mig allt, var så säker.

Rodrigo Vi förstår varandra, min son. (*kramar om honom. Han besvarar kramen.*) Och det är huvudsaken.

Cesare Låt oss gemensamt tjäna familjen med att behärska världen.

Rodrigo Så talar min son!

Akt II scen 1. Florens.

Piero Vad kan jag hjälpa er med, kardinal della Rovere?

Rovere Jag ville bara informera er om vad som pågår, då den dagen kommer då ni måste välja sida.

Piero Era kyrkliga avundsgräl intresserar mig inte.

Rovere Det rör inte bara kyrkan. Det rör hela världen. Påven är en infam sodomit som köpte sig påvestaten med att lova vissa kardinaler tjänster och muta dem med besked.

Piero Ni har själv tre barn och fick själv en hel del förmåner och hederssuppdrag av den nya påven.

Rovere Det hör inte hit! Det är en annan sak!

Piero Är det? Ni anklagar påven för att inte vara helig. Är ni då så helig själv?

Rovere Jag är inte påven!

Piero Nej, det är väl där taggen sitter. Ni blev inte påve. Men om ni blivit det hade ni själv suttit där med tre barn och många kardinaler mutade av *era* löften och gåvor.

Rovere Saken är den att jag organiserar en allians mot påven med början i Frankrike.

Piero Ämnar ni bjuda påvarna på en ny babylonisk fångenskap med påvar och motpåvar bara för er egenkärleks skull, för att ni inte själv blev påve?

Rovere Men denna påve är en skandal! Han har gjort sin egen son till kardinal! Vid sjutton års ålder!

Piero Än sen då?

Rovere Det är ett hån mot hela kyrkan!

Piero Vem bryr sig?

Rovere Jag bryr mig!

Piero Herr kardinal, ni försöker uppvigla världen mot påven. Vem är betjänt av det utom ni? Savonarola försöker uppvigla Florens mot mig. Vem är betjänt av det utom Savonarola? Era uppviglingar är bara irriterande flugor i ansiktet på dem, och när vi kan dödar vi dem därför, för det menar vi oss ha rätt till utan vidare, då de misshagar oss med flit. Gå och gör gemensam sak med den galningen Savonarola om ni vill, men kom inte till mig. Och om ni till äventyrs skulle lyckas organisera en europeisk koalition för att störta påven, vilket jag tvivlar på att ni gör, kommer jag att se till att Florens håller sig utanför. Vi är varken intresserade av påvedömets korrupktion eller de europeiska staternas makttörst.

Rovere Ni kan bli mördad själv. Savonarola blir mäktigare för varje dag.

Piero Nej, gud så ni skrämmer mig. Sådana som Savonarola brukar möta en ond bråd död brinnande på bål till följd av en karriär de själva konstruerat. Och fanatiskt egenkära och självgoda präster som ni brukar sluta som just en sådan korrumpierad påve ni nu med alla medel vill störta.

Rovere Vet hut!

Piero Dra åt helvete, herr kardinal! Ni är bara en misslyckad präst!

Rovere Och ni är redan en misslyckad politiker! (*ger sig av rasande*)

Piero Gud bevare oss för dessa skenheliga präster! Då är till och med den skamlösa lastbarhetens fader i Rom bättre.

Scen 2. Lucrezias kammare.

Giulia (*kammar Lucrezias långa blonda hår framför en spegel, medan hennes eget hår är ännu längre*) Du blir vackrare för varje dag, Lucrezia.

Lucrezia Det är tack vare dig, som hjälper mig att bli en dam. Tror du jag blir en färdig dam snart, Giulia?

Giulia Kanske förr än du anar. Du är redan tretton år, och då är man redan egentligen en liten om dock inte fullvuxen dam. Men du är ovanligt lång för din ålder.

Lucrezia Det är vi alla i min familj. Cesare är längre än pappa, fastän pappa är stor nog. Men jag har långt kvar. Jag kan aldrig bli lika lång som Cesare eller Juan.

Giulia Det behöver du inte heller. En dam ska helst inte bli för lång eller för stor. Det är viktigare att hon är vacker och kvinnlig.

Lucrezia Tyvärr har jag ingen syster.

Giulia Duger inte jag?

Lucrezia Du är mer än syster, Giulia. Du är ju pappas frilla. Du är nästan som en mor för mig, fastän du är för ung för att vara det.

Giulia Alltså är jag en syster.

Lucrezia Som du vill då. *(kysser henne)* Men vad tror du pappa kan vilja mig, eftersom han kommer hit?

Giulia Det får vi se. Jag tror det lutar åt en familjekonferens. Cesare och Juan kommer också.

Lucrezia Då är det allvarligt. Jag hoppas ingenting har hänt.

Giulia Jag tror det är något värre än så. Vänta dig det värsta, men bli inte förskräckt.

Lucrezia Aldrig när det gäller pappa.

Giulia Här kommer dina bröder.

Cesare (i kardinalsdräkt, kommer in med Juan) Vet någon av er vad det gäller?

Giulia Vi har inte den blekaste aning.

Cesare Juan och jag kan heller inte komma på vad det kan vara som gäller oss alla tre.

Giulia Det måste vara någon familjeangelägenhet.

Cesare Men ingen kris är i sikte på det planet.

Juan Pappa har för närvarande bara politiska problem. Kardinalen della Rovere lär ha konspirerat med Piero de' Medici i Florens, som dock avvisade honom.

Cesare Det hedrar Piero de' Medici.

Giulia Här kommer nu er far.

Rodrigo (träder in, något allvarlig) Giulia, ursäktar du om jag får tala i enrum med mina barn?

Giulia Naturligtvis. *(drar sig tillbaka. Skickar en smällkyss till Lucrezia.)*

Cesare Vad är det nu du har hittat på, pappa?

Rodrigo Det är ingenting jag har hittat på. Det är den stackars ursinnige kardinalen della Rovere som har hittat på att ställa till med en europeisk allians mot Rom för min skull. Vi måste gardera oss.

Juan Och hur vill du att vi ska skydda oss? Skall jag ta med er alla till Spanien i landsflykt och lämna Rom och den förbannade kyrkan åt sitt öde?

Rodrigo Det ville du väl helst, Juan? Nej, vi ska stanna kvar på vår post och försvara kyrkan. Florens och Piero de' Medici är redan på vår sida. Det gäller närmast att försäkra oss om även Milano och huset Sforza.

Juan Sforza har väl alltid varit dina knähundar? Köpte du inte Sforzas röster för dig i påvevalet?

Rodrigo Men Milano ligger mellan oss och Frankrike. Det kan utsättas för franska påtryckningar. Därför måste vi så snart som möjligt försäkra oss om Milano.

Cesare Hur?

Rodrigo Din syster, Cesare. Giovanni Sforza, brorson till den mäktige Ludovico il Moro, har just förlorat sin hustru i barnsäng. Han behöver en ny hustru. I princip är Ludovico il Moro och jag överens. Vår Lucrezia får bli Giovannis hustru. Därmed binds våra familjer samman och Milano till Rom. En starkare allians kan inte ingås.

Cesare Är du med på det, Lucrezia?

Lucrezia Om pappa vill, för familjens skull.

Cesare Varför har du sammankallat oss för att sammanträda om saken?

Rodrigo Det finns en hake. Jag vill ha kvar Lucrezia i familjen.

Cesare Det vill vi alla.

Rodrigo Just det. Hon är vår pärla, vår sol, vår skönhet och vår rikaste tillgång. Vi får inte släppa henne ifrån oss utan vidare.

Juan Vad vill du?

Rodrigo Ni har väl båda haft erfarenhet av könslivet, Cesare och Juan?

Juan Jovars.

Cesare Naturligtvis.

Rodrigo Kunde ni tillfredsställa dem?

Juan De klagade inte.

Cesare Troligen, eftersom de bad mig komma tillbaka.

Rodrigo Det gläder mig. Då är ni erfarna. Lucrezia, är du erfaren?

Lucrezia Vad menar far?

Cesare Pappa, hon är bara tretton år!

Rodrigo Just det, och hon är inte erfaren. Hon bör vara erfaren när hon ingår äktenskap med en Sforza. Vem av er vill göra henne erfaren?

Cesare Far, hur kan du ställa en sådan fråga?

Juan Måste vi?

Lucrezia Borde du inte fråga mig, pappa, vem jag skulle föredra?

Rodrigo Nåväl, mitt hjärta. Då frågar jag dig.

Lucrezia Cesare verkar mera erfaren.

Rodrigo Har du något emot, Juan, att det blir Cesare?

Juan Absolut inte. Jag ville helst inte kränka min syster.

Rodrigo Blanda inte in samvetsbetänkligheter. Detta har ingenting med moral att göra. Det gäller familjens säkerhet och fortbestånd och överlevnad. Cesare, är du beredd att göra den uppoffringen?

Cesare Om Lucrezia vill ta emot mig.

Rodrigo Lucrezia, vill du ta emot Cesare i en kärlekslektion som skall göra dig erfaren nog att kunna möta Giovanni Sforza som din make?

Lucrezia Jag har ingenting emot att göra en ny erfarenhet.

Rodrigo Då ber jag er gå till verket genast. Juan, du behövs inte längre. Cesare och Lucrezia, ni kan båda klä av er och inta sängen. Jag stannar här som vittne, som sig bör vid vilket äktenskap som helst. Ta det försiktigt med henne, Cesare. Hon är ung och känslig och sårbar. Smek henne till ro och ta henne sedan. Lucrezia, var inte rädd för att säga ifrån om det gör ont, om han går för hårt fram eller blir för ivrig. Ta det lugnt, och ni skall båda finna det enbart positivt.

Cesare Jag vet vad som förväntas av mig, pappa.
Lucrezia Jag litar på min broder.
Rodrigo Dra för förhängena. Jag behöver inte se något.

(De gör så och börjar sakta sätta i gång.)

Det är för hennes eget bästa och för familjens bästa. Den förste älskaren är den bästa och den hon i sinnet alltid kommer att hålla sig till och återvända till. Sålunda förblir hennes hjärta alltid kvar hos oss, vad än Sforzas gör med henne.

Lucrezia *(bakom förhänget)* Försiktigt, Cesare!

Cesare Förlåt mig, syster. *(Hon börjar stöna.)*

Rodrigo Inte för snabbt, Cesare. Ett steg i taget. Ju långsammare upparbetning, desto högre klimax. Ju långsammare och försiktigare, desto bättre.

Lucrezia Nu känns det bättre, Cesare. Jag är med dig. Det är som i en dans, men inuti kroppen.

Cesare Du är den sista i världen jag någonsin ville skada eller såra. Det är som att utföra den mest försiktiga operation...

Lucrezia Du behöver inte säga något. Jag känner dig. *(Det blir tyst.)*

Rodrigo *(efter att ha väntat ut tystnaden en stund)* Hur känns det? Lever ni?

Lucrezia Det känns gott, pappa.

Cesare Det är fullbordat.

Rodrigo Gott. Kan vi nu offra Lucrezia i ett nödvändigt äktenskap utan att förlora henne?

Cesare Du har vunnit henne, pappa, för familjen för alltid.

Rodrigo Hur känns det, Lucrezia?

Lucrezia Jag är rädd att jag aldrig kommer att kunna älska någon annan än Cesare.

Rodrigo *(för sig själv)* Det var meningen.

– Då är det färdigt. Jag lämnar dig i fred, Lucrezia. Cesare kan gå när han vill.

Lucrezia Gå inte ännu, broder.

Cesare Jag stannar så länge du vill.

Lucrezia Låt oss vila ut tillsammans. Sedan kan du gå.

Cesare Jag kommer alltid att lyda dig, Lucrezia.

Rodrigo Sov ut och vila ut i varandras armar. Ni vet inte när det kan bli nästa gång. *(reser sig för att gå)* – Är jag nu som påve mina barns kopplare? Ingalunda. Jag har som far bara slagit vakt om mina barn. *(går)*

Lucrezia Detta var kanske enda gången, Cesare?

Cesare Även om det var enda gången, min älskade syster, hör vi nu samman för alltid. Jag kommer aldrig att älska någon annan som dig.

Lucrezia Det samma gäller mig. Kyss mig en gång till, broder. *(Han gör så.)* Även om det var enda gången skall jag leva på det hela livet.

Cesare Vi kommer aldrig att slippa varandra.

(De drar för förhänget igen och fortsätter.)

Scen 3. En gata i Rom.

Juan Här är det.
Giovanni Jag hoppas det inte är några alldagliga fnask du bjuder på, Juan.
Juan Skulle jag ta er med hit annars, min systers blivande man och sultanens broder?
Djem Jag har känt Juan i många år och vet att man kan lita på honom.
Juan *Avanti*, mina herrar! (öppnar dörren, och en praktfull renässansbordell öppnas)
Giovanni Vad tror du din syster skulle säga om det här?
Juan Hon är bara barnet, Giovanni! Du har det bra. Du får en trettonåring och en av Italiens rikaste hemgifter på köpet, påvens egen!
Giovanni Ändå hade jag hellre behållit min hustru som dog.
Juan Du kommer över det i Lucrezias armar.
Giovanni Det känns nästan som ett helgerån att föra en så ung oskuld till altaret.
Juan Oroa dig inte. Pappa har pantat henne.
Giovanni Och hon har ingenting emot det själv?
Juan Vad skulle hon kunna ha emot det?
Djem Donna Lucrezia är en lycklig flicka. Mest av allt älskar hon sin far och är honom tveklöst lydig i allt. Efter honom älskar hon mest sin broder, kardinalen Cesare Borgia. Därefter älskar hon mest La Bella, Giulia Farnese, påvens älskarinna. Men så som hon älskar så många måste hon också komma att älska dig.
Giovanni (till Juan) Du lär vara stamgäst här.
Juan Därför känner jag stället så väl. Jag har min egen lilla käresta här, som jag gärna ville presentera för er. (till föreståndaren) Är Avalona tillgänglig?
padrone Naturligtvis. Hon har väntat på er, Don Juan.
Juan Jag har två högt uppsatta vänner med mig idag. Kan vi få det vackraste rummet?
padrone Naturligtvis.
Avalona (dyker upp) Där är du, Juan! Jag har väntat på dig! Och fina vänner har du med dig!
Juan Jag ville presentera min blivande sväger för dig, Giovanni Sforza av Pesaro. Djem känner du redan.
Avalona Inte närmare.
Juan Då är det dags nu då.
Avalona Vad menar du?
(*Il padrone öppnar upp det vackraste rummet för dem. De drar genast in.*)
Juan Du först, Giovanni, som vår hedersgäst.
Giovanni Bjuder du mig på din frilla?
Juan Kan jag bjuda dig på något bättre?
Giovanni Tänker du ta henne själv sedan?
Juan Vi får se. Sätt i gång nu.
Giovanni Med er tillåtelse, signorina.
Avalona Juan lyder man bara. (*Giovanni tar henne.*)

Juan Lek att det är Lucrezia! Hon är nästan lika ung! Du behöver övning!
Djem Hur gammal är hon?
Juan Femton år.
Djem Inte för ung i alla fall.
Juan Det blir din tur sedan.
Djem Menar du att jag också...
Juan Varför inte? Passa på! Slå dig lös, för en gångs skull!
Djem Och du själv?
Juan För en gångs skull vill jag bara se på hur andra misshandlar henne.
Djem Det är nästan grymt.
Juan Nej, Djem, det är grymt, och jag njuter av det.
Giovanni (rullar sig åt sidan) Tack för detta, Juan. Det var länge sedan. Men min hustru var bättre.
Juan Hon var väl äldre och köttigare. Din tur, Djem. Sätt i gång!
Djem Med er tillåtelse, signorina.
Avalona Har jag något val? (*De kör i gång.*)
Juan Känner du dig i form nu inför min syster?
Giovanni Tack för att du bjöd på denna. Jag behövde komma i gång igen.
Juan Jag tänkte väl det. Men ta det försiktigt med min syster. Hon är delikat.
Giovanni Naturligtvis. Och en oskuld dessutom. Jag skall inte riva upp henne.
Juan Det är bra. Du blir en bra svärson åt påven.
Giovanni Helst hade jag sluppit, men jag kunde inte våga trotsa min farbror.
Juan Ludovico il Moro och pappa är just de rätta skurkarna att behärska Italien. Men det finns en ännu värre skurk i Neapel.
Giovanni Kung Ferrante?
Juan Ja. Vi väntar oss problem med honom. Kardinal della Rovere har varit där och intrigerat.
Giovanni Då kan man vänta sig det värsta.
Juan Ja. – Är du klar, Djem?
Djem Vill du ta över? Jag är nöjd.
Juan Nej, jag vill inte ta över. Jag är nöjd med att ha fått se henne bli förnedrad av två andra. Två är lika bra som en gruppvåldtäkt.
Djem Klarar ni er, signorina?
Avalona Jag får väl lov att göra det.
Juan Om det är något kvar av henne är det lika bra att jag tar hand om det. Kom, Avalona! (*slänger av sig byxorna och vill äntra henne*)
Avalona Nej! (*vägrar*)
Juan Vad är det med dig?
Avalona Du är full!
Juan Som om jag inte visste det. Giovanni här ska gifta sig med min syster i morgon. Han behövde övning.
Avalona Som om jag var till bara för övningens skull! Jag höll av dig, Don Juan!
Juan Fortsätt med det då.

Avalona Nej. Du har förstört det.
Juan Hynda! (*slår henne. Hon faller tillbaka på sängen och döljer sitt ansikte i ohörbar gråt.*)
Djem Kom, låt oss gå.
Juan Ja, vi är färdiga här.
Giovanni Tack för en trevlig kväll, Juan. Jag kan då inte klaga på den.
Djem Inte jag heller.
Juan Kom! (*försvinner uppretad, de andra följer efter och förstår inte hans dåliga humör.*)

Scen 4. Bröllopfesten.

Scenen visar honnörsbordet med Rodrigo i huvudsätet med Giulia vid sin sida. Cesare sitter på andra sidan om henne, medan två platser bredvid påven är tomma: brudparets. Strålande renässansmusik, och man förmodar att de flesta är uppe och dansar.

Rodrigo Nå, Giulia, vad tycker du om vårt brudpar?
Giulia Det hade kunnat vara värre.
Rodrigo Precis min mening. Jag tror det kan slå väl ut trots allt, fastän hon bad mig få slippa gå i säng med honom och han bara sukter efter sin döda hustru. Vad anser du, Cesare?
Cesare Hon har inte varit lycklig på sitt bröllop.
Rodrigo Hur kunde du se det? Du unnade henne inte en blick under hela ceremonin!
Cesare Jag tålde inte se hennes lidande.
Rodrigo Lidande! Det har inte ens börjat ännu! (*reser sig plötsligt*) Vem i helvete har bjudit Vanozza hit?
Cesare Jag, pappa.
Rodrigo Hur understår du dig?
Cesare Jag anser att hon som mor hade rätt att få bevista sin enda dotters bröllop. (*reser sig*) Med din tillåtelse går jag och bjuder upp henne i dansen. Jag ämnar inte dansa med Lucrezia. (*försvinner*)
Rodrigo (*med illa undertryckt raseri*) Vad menar han? Aldrig tidigare har han vågat trotsa mig! Jag sade uttryckligen ifrån att Vanozza inte hade någon plats vid Lucrezias bröllop!
Giulia Ta det lugnt, Rodrigo. De flesta vet inte ens vem hon är.
Rodrigo De förstår det när de ser henne dansa med Cesare.
Giulia Han har rätt att få ära sin moder. Han är en god son.
Rodrigo Men han skandaliserar mig!
Giulia Kan du bli mera skandaliserad? För resten vill min man komma hem igen.
Rodrigo Då får vi skicka ut honom i ett annat krig.
Giulia Låt honom komma hem emellan. Så blir du inte skandaliserad.
Rodrigo Du vet att du alltid får det som du vill, Giulia.
(*Lucrezia kommer in med Giovanni.*)
Ni dansar vackert, mina barn, som gjorda för varandra.

Giovanni Er dotter är så vacker så man vågar nästan inte röra henne.

Rodrigo Det måste du göra, min pojke, och det ordentligt. Annars blir din farbror inte nöjd.

Giovanni Jag är medveten om det och skall naturligtvis fullgöra mina plikter.

Lucrezia (nu sittande bredvid sin pappa) Måste det bli i natt, pappa? Kan jag inte få uppskjuta det?

Rodrigo Om man uppskjuter något otrevligt blir det bara mera otrevligt. Det är bäst att göra det motbjudande undan genast.

Lucrezia Måste Cesare vara vittne?

Rodrigo Nej, mitt hjärta. Det räcker om jag och två andra präster är det.

Lucrezia Måste äktenskapet fullbordas genast?

Rodrigo Ja. Men vi går så fort vi kan vittna om att det fullbordats. Sedan är det fritt fram för ert privatliv.

Lucrezia Vilket privatliv? Jag längtar bara efter Cesare.

Rodrigo Han är upptagen nu med din mamma.

Lucrezia Det gläder mig.

(Vanozza kommer in med Cesare.)

Vanozza (omfamnar sin dotter bakifrån) Mina hjärtligaste lyckönskningar, Lucrezia!

Lucrezia Tack, Vanozza! Det var bara du som fattades.

Rodrigo Du fick inte komma hit.

Vanozza Som du ser, Don Rodrigo, kan inte ens en påve hindra en mor från att närvara vid sin enda dotters bröllop.

Cesare (till Giulia) Det är mitt fel, Giulia.

Giulia Du handlade som en god son.

Rodrigo Det är just snyggt! En kardinal drar med sig sin frilla till mor till hennes oäkta dotters bröllop bara för att utsätta den helige fadern för obehag!

Giulia Var inte dum nu, Rodrigo. Du är full. Sätt dig här, min goda Vanozza. Vi får ha mycket tålamod med männen när de blir odrägliga.

Vanozza Det är de alltid. Tro mig. Jag har hela livet gagnlöst spanat efter något undantag. Det är sexualiteten som gör dem odrägliga, och det går alltid ut över oss.

Rodrigo Jag trodde vi var vänner, Vanozza.

Vanozza Det är vi. Den enda som alltid riskerat den vänskapen är du. Och bara du ville bryta den.

Rodrigo Jag skulle ju bli påve.

Vanozza Ja, du offrade din mänsklighet för makten, som alla andra.

Cesare Käbbla inte nu, kära föräldrar och styvföräldrar. Vi är ju här för att fira min syster.

Lucrezia Får jag dansa med dig, Cesare?

Cesare Vågar du?

Lucrezia Jag behöver ditt stöd inför natten.

Cesare Du har mitt stöd alltid inför alla nätter. (De går ut avsides.)

Ligg inte med honom. Kan du undvika det?

Lucrezia Nej. Äktenskapet måste fullbordas. Pappa och två präster måste bära vittne därom inför Ludovico il Moro, så att äktenskapskontraktet uppfylls. Men det blir bara en natt, det lovar jag.

Cesare När han en gång är din man, hur kan du mera säga nej till honom?

Lucrezia Du glömmer att jag är kvinna. Hon kan alltid komma undan.

Cesare Jag lever bara för dig.

Lucrezia Du är min enda kärlek, Cesare.

Cesare Jag tänker lämna Vatikanmaskeraden och bli politiker, så får pappa säga vad han vill.

Lucrezia Vad är din plan?

Cesare Att förena Italien.

Lucrezia Det låter som ett långtidsprojekt.

Cesare Det blir mitt enda livsverk.

Lucrezia Lycka till. Jag är alltid med dig.

Rodrigo (har oroligt följt med dem med blicken) Skulle ni inte dansa, barn?

Cesare Ta det lugnt, pappa! Natten är lång!

(för ut *Lucrezia* i dansen. Vid en filmatisering kan man se att de under den högtidliga formella sällskapsdansen båda har tårar i ögonen och oavvänt betraktar varandra.)

Giovanni (iakttar dem och får en misstanke) Är det så lämpligt att min blivande brud dansar med en kardinal?

Rodrigo De är bror och syster, kära svärson.

Giovanni Men de dansar tillsammans!

Rodrigo Ja, min vän, de bara dansar, dansar och dansar.

(*Giovanni* sätter sig moloken och vet inte vad han skall tro.)

Scen 5.

Cesare Piero de'Medici! Är ni här i Rom?

Piero Som synes. Driven i landsflykt av den galne agitatorn Savonarola och hans parti av hejdukar och fanatiker, de flesta kyrkans fromma män, som vill behärska och kommendera världen. Så du är fortfarande kardinal?

Cesare Det är det sista jag önskar att jag vore.

Piero Det hedrar dig. Din far är ändå rekommendabel som påve: fullständigt omoralisk och lättsinnig.

Cesare Han är dock världens skickligaste diplomat.

Piero Jag vet. Han klarar ut den ena svåra situationen efter den andra. Hans manövrer i Neapel är fullständigt mästerliga. Din bror blir väl kung snart där nu?

Cesare Som om han skulle duga till det. Jofre är den minst begåvade av oss och duger bara till att äta och frossa, lata sig och vältra sig i sängen.

Piero Sancia är dock en kraft att räkna med.

Cesare Det gör pappa också. Han räknar allt på henne och inte det minsta på Jofre.

Piero Och din syster? Hur har hon det i sitt äktenskap?

Cesare Hon vantrivs förskräckligt. Giovanni Sforza är en knöl som bara har nedlåtenhet och förakt till övers för henne.

Piero Är det så konstigt? Hela Italien vet ju nu att hon inte var oskuld när hon blev gift vid tretton år. Giovanni såg så fram emot att få ta hennes jungfrudom, som hela Italien åtrådde.

Cesare Tala inte om det. Hon ber mig hela tiden be pappa upplösa äktenskapet.

Piero Tänker han göra det?

Cesare Han är missnöjd med Ludovico il Moros vacklande ställning. Han hade väntat sig mera. Han funderar på att få Lucrezia ingift i Neapel i stället.

Piero Skulle det vara bättre?

Cesare Jag tvivlar på det.

Piero Jag också.

Cesare Men hur kunde du förlora Florens?

Piero Det började med att jag lät fransmännen tåga igenom mot Neapel. Fransmännen var inte populära i Florens. Jag blev stämplad som feg och eftergiven, medan Savonarola förförde folket med sin hatiska krigshets mot mig och påven. Den helige kristne fundamentalisten verkar bara ha hat till övers för hela mänskligheten.

Cesare Sådan är religionen. Den bara förgiftar människors sinnen och omvandlar dem till monster och galningar. Isabella av Kastilien krävde av pappa att han skulle driva ut alla judar ur Italien också. Han vägrade.

Piero Han är en humanist.

Cesare Med alla kyrkliga extremister som sina fiender.

Piero Det är egentligen bara en som står för alla komplottter emot honom.

Cesare Kardinal della Rovere?

Piero Han är den ende ni behöver se upp med. Var han än uppträder lyckas han frambringa fiender mot er. Han försökte med mig och misslyckades, han försökte med Milano och misslyckades, han försökte med Paris och misslyckades, han försökte med Neapel och misslyckades, och för varje gång han misslyckas flammar hans hat högre och hetare mot er, som om alla misslyckanden bara blev bränsle på hans brasa.

Cesare Det är bara bindgalen avundsjuka.

Piero Men han gör allt för att sprida den.

Cesare Tack, Piero. Vi återkommer. Du är vår hedersgäst så länge du stannar i Rom.

Piero Vi har inte odlat humanismens tolerans och kunskap under två hundra år bara för att se den drunkna i okunniga galningars försök till apokalypser.

Cesare Precis! (*De går ut tillsammans som bröder.*)

Scen 6. Lucrezias kammare.

kammarherrn Min herre bönfaller er att följa med honom till Pesaro. Han trivs inte i Rom.

Lucrezia Och jag trivs inte i Pesaro. Hur skall vi lösa den konflikten?

kammarherrn Ni är hans hustru. Ni borde vara honom lydig.

Lucrezia Vill han då att jag skall dö? Jag försmäktar i Pesaro! Jag tynar bort i instängdheten och isoleringen och längtar bara hem till Rom hela tiden! Jag försökte tappert leva där men misslyckades. Och nu försöker ändå den helige fadern upplösa vårt äktenskap.

kammarherrn Det går aldrig er herre med på.

Lucrezia Han måste, om påven befaller.

Cesare (utanför dörren, knackar) Lucrezia?

Lucrezia Kvickt! Göm er! Inte ett ljud! Och vad ni än får höra har ni aldrig hört det! Förstått? (*föser honom bakom en skärm där han förtvolat gömmer sig under en massa kläder*) Om livet är er kärt!

kammarherrn Förstått! (*gör sig osynlig*)

Cesare (kommer in) Lucrezia? Är du ensam?

Lucrezia Som du ser.

Cesare Jag har just talat med pappa. Han går med på er skilsmässa, men det går bara om den misslyckade tönten Giovanni går med på att han är impotent.

Lucrezia Det går han aldrig med på, för det är han inte.

Cesare Inte? Ert äktenskap har ju aldrig fullbordats!

Lucrezia Det är inte hans fel. Efter den första natten har jag aldrig mera låtit honom äntra mig. En gång var nog och bara ett pinsamt spel för gallerierna för att tillfredsställa snuskhumrarna till präster som ägde att bevittna äktenskapets genomföring. Det var bara bluff!

Cesare Alltså är han impotent.

Lucrezia Han var det inte med sin hustru, som dog i barnsäng.

Cesare Och hur vet han att det var hans barn, när det aldrig föddes?

Lucrezia Han kommer aldrig att gå med på att bli impotensförklarad.

Cesare Då återstår ingenting annat än att låta honom försvinna.

Lucrezia Nej, Cesare, vad som helst men inte det. Jag går aldrig med på att göra mig delaktig i ett mord på min man.

Cesare Det är enda utvägen. Det kan skötas smidigt. Ingen behöver få reda på hur det gick till.

Lucrezia Nej, Cesare! Nej, säger jag!

Cesare Då har vi ett problem.

Lucrezia Det måste finnas en annan väg. Böna hos pappa en gång till. Han har ju makt att bannlysa och allt möjligt. Han är ju diplomat. Det måste finnas ett sätt som inte skadar någon.

Cesare Du vet att jag gör vad som helst för dig, min syster, och skulle inte tveka inför att mörda för din skull.

Lucrezia Det får du inte göra. Jag förbjuder dig.
Cesare Då får jag inte göra det. (*kysser henne*) Jag gör som du säger. Pappa måste lösa det här problemet på ett anständigt sätt.
Lucrezia Gå, min bror! Du måste lyckas! (*Han går.*)
 (*gräver fram kammarherren*) Är ni där? Hörde ni allt?
kammarherrn (*likblek av fasa*) Jag hörde varje ord, men inte ett ord därav kommer att undslippa mig.
Lucrezia Tvärtom! Bege er genast till min man och berätta hela samtalet för honom! Då kanske han begriper att han måste skiljas!
Kammarherrn Som ni befaller, frun! (*sätter mössan på sig i panik och flyr*)
Lucrezia Ett ofrivilligt äktenskap som inte fungerar måste ju bara upplösas. Det finns ingen annan väg. Tänk att den formalistiska världen med sin byråkratiska tröghet skall ha så svårt att rätta sig efter naturen, och till sin egen förbannelse!

Scen 7. Rodrigo, Ludovico, Giovanni och Cesare förhandlar vid ett påvligt bord.

Ludovico Problemet är att bara den ena parten vill skiljas.
Rodrigo Och har hon inte skäl till det? Er brorson fick sin chans. Hon levde med honom i Pesaro så länge hon orkade härda ut. Vad hon till slut inte kunde uthärda var ensamheten, isoleringen, övervakningen, er brorsons arrogans och nedlåtenhet och hans tyranni.
Ludovico Har inte en äkta man rätt att bestämma över sitt eget hus?
Rodrigo Inte om hans hustru är påvens dotter!
Ludovico Har du behandlat henne illa, Giovanni?
Giovanni Det är bara hon som tycker det.
Rodrigo Om du tyckte så mycket om henne att du kom efter henne tillbaka till Rom efter att hon hade flytt hit, varför flydde du då bort från henne igen?
Ludovico Min brorson menar att hennes bror hotade honom.
Rodrigo (*till Cesare*) Hotade du din svåger?
Cesare Aldrig. Om jag vill hota någon utmanar jag honom på duell. Jag har aldrig haft en tanke på det med Giovanni.
Rodrigo Alltså fick Giovanni panik och flydde. Det kan bara betyda impotens.
Giovanni (*reser sig rasande*) Jag är inte impotent! Jag älskade min första hustru! Men Lucrezia har aldrig låtit mig komma in i henne utom på själva bröllopsnatten för syns skull! Hon har aldrig älskat mig!
Rodrigo (*försynt*) Är det inte bättre att ni skiljs då?
Giovanni Inte med impotens som förnedrande ursäkt!
Rodrigo Vad skall vi annars hitta på?
Ludovico Låt oss inte bli osams om detta. Vi behöver varandra, ers helighet, då Frankrike när som helst kan komma och störa oss igen, och er allians med Spanien är livsviktig för vår säkerhet. Min brorson, var resonlig. Den helige fadern kompenserar dig säkert för sveda och värk och din besvikelse på din hustru.

Rodrigo Nämn ett pris.

Ludovico Giovanni, du får i alla fall fortfarande vara hertig. Och det finns andra kvinnor.

Giovanni Jag är inte impotent!

Cesare Bevisa det! Låt oss ordna ett test. Du får en säng full med läckra glädjeflickor. Representanter för båda våra familjer får vara närvarande och titta på. Klarar du en så klarar du vem som helst och du har visat dig potent. Nå?

Giovanni Skulle jag utsätta mig för en sådan förnedring? Aldrig i livet! (*vill lämna rummet*)

Ludovico Sitt ner, Giovanni!

Cesare Alltså har han bevisat sig impotent utan att ens *vilja* bevisa motsatsen. Behöver vi mera bevis?

Ludovico Var resonlig, Giovanni!

Rodrigo Alliansen mellan våra familjer förblir intakt.

Giovanni (reser sig förtvölad) Ni stal hennes själ ifrån mig innan jag fick chansen att älska henne! Ni lurade mig från början, jag vet inte hur, men detta äktenskap har bara varit ett lurendrejeri! Ni med era politiska äktenskap och krigiska allianser! Allt jag ville var att ha min döda hustru tillbaka! (*rusar ut förtvölad*)

Ludovico (lugnt) Han går med på förlikningen.

Rodrigo Gott. Då kan vi gå över på detaljerna. En extra hemgift för täckande av kostnader och skador, andliga och materiella?

Scen 8. En mörk taverna. Jofre med några sammansvurna, en maskerad, vid ett bord.

Jofre Hur långt har du kommit?

den maskerade Vi har honom. Han är intresserad. Vi behöver bara leda honom.

Jofre Det låter lovande. Kom ihåg, mina vänner, att det får inte finnas något spår som kan ledas till mig. Det är det absoluta villkoret.

en annan Hur kan man hata sin bror så som du gör?

Jofre Vad tror du? Fattas det anledningar? Han tog min fru ifrån mig. Han umgås med henne öppet. Hon föraktar mig och hånar mig bakom min rygg.

en tredje Men han är sin fars älsklingsson.

Jofre Och bortskämd till odräglighet! Han fördärvades från början! Han duger ingenting till! Hela han är bara tomt och fåfängt skryt!

2 Gjorde han då ingenting för att bli kommendör för den påvliga armén?

Jofre Jo, han gjorde bort sig. I anfallet mot Bracciano gjorde han allt på tok, så att en annan fick ta över.

den maskerade Och Ostia?

Jofre En maskerad! Han fick leda trupperna ut ur Rom, Gonsalvo de Cordoba fick sköta hela grovarbetet och besegra della Rovere, och så fick Juan äran och triumfen för hela företaget och hyllas som en hjälte av hela Rom, bara för att han var

påvens älsklingspojke! Vilken grotesk komedi! Nej, ingenting kan rädda honom. Han har satt sin sista potatis.

den maskerade Saken är klar. Vi genomför programmet.

2   Topp! (*De skålar.*)

3   Med betalning i förskott.

Jofre   Hälften. Resten efter avslutat arbete.

den maskerade Naturligtvis.

Scen 9. Vatikanen. Påven otröstlig.

Cesare (inträder) Du har kallat mig, fader.

Rodrigo   Slå dig ned.

Cesare   Jag deltar i din sorg med hela mitt hjärta.

Rodrigo   Gör du?

Cesare   Ja, det gör jag.

Rodrigo   Jag måste be dig om en sak, Cesare.

Cesare   Vad som helst.

Rodrigo (ser honom stint i ögonen med blodigt allvar) Kan du lova mig på ditt liv, heder och samvete att du ingenting hade med mordet på Juan att göra?

Cesare   Ja.

Rodrigo   Svär!

Cesare   Jag svär.

Rodrigo (drar en lättnadens suck) Det gläder mig. För hade du varit det minsta medskyldig hade jag inte tvekat att slita sönder dig lem för lem! Han var trots allt min älsklingsson. Han var en bortskämd odåga, men av mina söner var han den jag älskade mest, för han var mest lik mig. Jag vet, jag har favoriserat honom alltför mycket, jag har ofta förbigått dig i mitt främjande av honom, jag skämde bort honom och gjorde honom kanske fördärvad, men vad gör inte en far för sitt älsklingsbarn? Och nu har jag straffats för det. Men något måste du veta om mordet. Hur mycket vet du?

Cesare   Jag blev själv orolig den natten, då jag sett Juan bege sig med några vänner mot Trastevere. Han var inte nykter och bröt upp vår samvaro med ursäkten att han hade saker att göra.

Rodrigo   Vad var det för vänner?

Cesare   Jag kände dem inte. En var maskerad men verkade stå honom nära.

Rodrigo   Otvivelaktigt handlade det om något fruntimmer. Nå, vidare?

Cesare   Jag blev orolig på natten och frågade om Juan inte kommit hem. Han hade inte kommit hem. Då red jag till Trastevere och började fråga mig omkring.

Rodrigo   Fick du veta något?

Cesare   Nej, men på morgonen fann man hans stallare. Han hade tungan utskuren och fingrarna avklippta. Han kunde inte vittna om vad han hade sett.

Rodrigo Min son uppfiskad ur Tibern som en vanlig brottsling med avskuren hals bland hundratals andra. Det är för mycket. Detta är mitt livs svåraste kris. Till och med kardinalen della Rovere, min ärkefiende, och den förbannelsen Savonarola har skickat mig kondoleanser. Plötsligt är det synd om den förskräcklige påven, kyrkans lastbaraste förbannelse! Har jag förtjänat det? Det är frågan. Förtjänade Juan att bli avrättad som en vanlig brottsling?

Cesare Nej.

Rodrigo Vi måste göra bot. Vi måste höja kyrkans anseende. Reform, askes, botgöring, landsorg, fastbullor och allt möjligt. Detta är en skärseld som vi måste ta oss upp ur med hela kyrkan. Jag kommer aldrig att åter bli den jag var. Rom får hädanefter vänja sig vid en strängare och dystrare påve.

Cesare Jag tror dig, far.

Rodrigo Nå, du kan gå. Vänta er inte någon större sällskaplighet från mig framöver. Inga fester, inga semestrar vid Lago Argento.

Cesare Det är just vad du skulle behöva.

Rodrigo Tror du det? Tror du jag kan få dig och Lucrezia med mig?

Cesare Naturligtvis.

Rodrigo Jag ska tänka på saken. Låt mig nu sörja i fred. Fresta mig inte. Jag måste ta min sorg på allvar.

Cesare Naturligtvis. *(reser sig och lämnar honom försynt. Påven knäpper händerna i bön och suckar och klagar och skakar på sitt huvud, (ansiktet dolt bakom de knäppta händerna,) på knä i bön och sakta kvadan.)*

Rodrigo Min son! Min älskade son! Den enda av mina söner jag kunde vara säker på att var min son! Varför har du övergivit mig? *(sjunker samman i bön igen)*

Akt III scen 1. Kardinalkollegiet.

Rodrigo Nå, mina mest vördade kolleger, vad föreslår ni för uppbyggliga reformer?

Grimani Låt oss börja med de mest nödvändiga reformerna, o helige fader. Vi måste reducera antalet kardinaler och antalet måltider med kött, och till varje måltid borde det läsas stycken ur Den Heliga Skriften. Så föreligger det även behov av att påvens makt begränsas. Kardinalerna måste få rätt att utnämna biskopar, och påvens privilegium att få sälja ämbeten för pengar måste inskränkas, så att sådana försäljningar inte skall kunna ske utan kardinalernas bifall. Kardinalernas antal må inskränkas så, att när en kardinal avlider ingen ny må utnämnas i hans ställe.

Rodrigo (surmulet) Vidare.

Grimani Ingen kyrkofurste borde få ha mer än 80 tjänare och 50 hästar, inga narrar och dvärgar, musikanter eller gycklare, och ingen skall få ha unga pojkar i sin tjänst. Vidare skall ingen prästvigd, oberoende av rang, få ha konkubiner. Om en prästvigd ertappas med en sådan vare han utesluten. *(Alla sneglar och tittar försiktigt mot påven.)* Några frågor, ers helighet? *(spänd väntan)*

Rodrigo (reser sig) Jag har hört era förslag och skall grunna över dem. Ni har gjort ett gott arbete, och era rapporter och grunderna för era förslag skall granskas noga. Jag kallar er samman igen när det är dags att gå vidare i ärendet.

(Församlingen upplöses.)

Duarte, stanna kvar. *(Duarte stannar ensam kvar.)* Det går helt emot den mänskliga naturen. Skall man verkligen offra naturen för mänskliga ideal?

Duarte Var det ingenting i förslagen som kunde kallas rimligt?

Rodrigo Att vara måttlig är en sak, men tvångsaskes kan då aldrig behaga någon och allra minst vår frälsare. Hur kan Gud finna välbehag i att vi plågar oss?

Duarte Vilken är den svåraste av rekommendationerna?

Rodrigo Konkubinförbudet. Skulle jag då, kyrkans heliga överhuvud, avstå från min Giulia? Det vore att begära för mycket. Det går inte, helt enkelt. Och skulle jag inte få begåva mina barn med ämbeten? Inte ställa till med skådespel för folket? Jag är besviken på kardinalerna, för att de inte fattar vad folket behöver och begär.

Duarte Skall jag då förstå det så, att ni inte accepterar kardinalernas förslag?

Rodrigo Jag måste ha varit galen av sorg som alls släppte fram detta missfoster av livsfientlig liberalism. Om vi följde rekommendationerna skulle bara folket fjärmas från kyrkan och sluta gå i den, och färre själar skulle bli frälsta. Vi får låta reformationsprogrammet rinna ut i sanden, det är säkrast. Låt diskussionerna fortsätta en månad, men sedan får vi glömma dem.

Duarte Fann ni programmet så motbjudande?

Rodrigo Det var hårresande, min vän, absolut hårresande.

Scen 2. Klostret San Sisto. Klosterträdgården.

Perrotto Jag gör vad som helst för er, prinsessa.

Lucrezia (vackrare än någonsin men havande) Det är ädelt av er. Men en sådan uppoffring är riskabel för er.

Perrotto Jag tar gärna den risken. Jag kan inte tänka mig en högre ära än att få ta ansvaret för faderskapet för ert barn, i synnerhet när ingen annan kan göra det.

Lucrezia Min bror kommer hit strax.

Perrotto Det gläder mig. Jag vill gärna träffa honom. Jag har alltid beundrat honom.

Lucrezia Han är beundransvärd och far till barnet. Här är han! *(reser sig just när han kommer in)*

Cesare (kommer in plötsligt) Lucrezia! *(omfamnar henne ömt)*

Lucrezia Min bror! Vad jag har längtat efter dig!

Cesare Snart är det över.

Lucrezia Det här är Perrotto, min favoritmusiker. Han har åtagit sig att ta ansvar för barnet.

Cesare Vet han vad han gör? Det är en oerhörd risk.

Lucrezia Han är medveten om det.

Cesare Är du verkligen det, Perrotto?

Perrotto Jag har just förklarat för er syster att jag inte kunde tänka mig en högre ära än att få överta faderskapet för barnet när ingen annan kan det.

Cesare Min vän, risken är att du störtar dig i olycka.

Perrotto Jag offrar gärna livet för min prinsessa Lucrezia.

Cesare (till Lucrezia) Vet någon mera om det?

Lucrezia Ingen.

Perrotto Jag bekände min föresats först nu.

Cesare Lucrezia har ännu inte genomfört sin skilsmässa. Den måste avgöras inför kardinalkollegiet med tungt vägande skäl. Om hon då visar sig havande i sjunde månaden kan det vålla komplikationer. Påvens dotter ska helst inte ha begått äktenskapsbrott. Din insats kan vara betydande.

Perrotto Jag är beredd att förklara mig inför den helige fadern.

Cesare Det kan lösa problemet. Men du måste veta att det är att utmana döden.

Perrotto Jag är villig.

Cesare (till Lucrezia) Litar du på honom?

Lucrezia Absolut.

Cesare Då så. - Du ska få träffa den helige fadern privat.

Lucrezia Och barnet?

Cesare Vi är alla i vår faders händer. Det blir han som bestämmer vad det blir av barnet när det väl har fötts. Förmodligen blir det kallat ett moderlöst barn med en okänd fader. Bara det skulle kunna rädda oss alla.

Lucrezia Vi litar på dig, Cesare.

Cesare Jag ska göra så gott jag kan för allas vårt bästa, men jag kan inte garantera något.

Perrotto Vi är med på noterna.

Cesare Du är en hedersman, Perrotto. Jag önskar jag kunde hjälpa dig. *(omfamnar honom, och Lucrezia)*

Lucrezia Får vi se dig snart igen?

Cesare Så snart som möjligt. Ta hand om henne så länge, Perrotto.

Perrotto Lita på mig.

(Cesare bryter upp lika plötsligt som han kom.)

Scen 3. Kardinalkollegiet.

kardinal Ascanio Sforza Får vi be supplikanten stiga in.

(Lucrezia träder in mellan två nunnor. Hennes graviditet är uppenbar.)

Ni har således inte haft äktenskapligt umgänge med er man på flera år?

Lucrezia Nej.

Ascanio Varför?

Lucrezia Äktenskapet var kärlekslöst från början.

Ascanio (till kollegiet) Vi har utförliga rapporter om hur både hustrun flydde från hertigen och hur hertigen flydde från hustrun i Rom. Äktenskapet måste bedömas som icke fungerande.

en kardinal Men vi kan bara legalisera en skilsmässa om hon är orörd.

Ascanio Alltså är hon orörd.

kardinalen Har ni något att plädera?

Lucrezia Jag ber er bara att inte döma mig till att fortsätta utstå ett från början kärlekslöst äktenskap som bara gjorde både min man och mig olyckliga.

Ascanio Skall en vacker kvinna då dömas till sterilitet och själsdöd för att hennes man inte kan älska henne? Har hon inte rätt till ett kvinnligt liv?

kardinalen Intakt jungfrudom alltså.

Ascanio Kollegiet godkänner er skilsmässa då ni uppenbart alltjämt är intakt som jungfru. (*klubbar. Kollegiet reser sig, Lucrezia niger och eskorteras ut av nunnorna.*)

Scen 4. Florens. Savonarola predikar inför en folkmassa.

Savonarola Alexander är en falsk påve, som kör med kurtisaner och konkubiner! Hela prästerskapet i Rom är ruttet, som fördelar ämbeten som mutor och svindlar sig till inkomster, medan folket far illa och svälter! De kör med stjärtgossar och bordeller, medan de äter på guldallrikar och tvingar enkelt hederligt arbetande folk att försörja dem med lyx genom skatter! Rom har blivit den babyloniska skökan! Gud kommer att förkasta kyrkan och skicka alla dess själar åt helvete, och alla som följer dessa hedniska präster är fördömda och förbannade! Ge upp er egendom, följ den fattiges väg och den helige Dominicus exempel, och ni skall varda frälsta!

en ur massan Men i ert kloster äter ni själva mat som donerats av de rika! Vem skulle annars föda er?

Savonarola Från och med idag skall alla gåvor från de rika vägras! Ett mål om dagen räcker! Men det gäller bara kroppen. För att rädda era själar måste ni förkasta och avsvärja er påven i Rom! Han är en kopplare, hans dotter är prostituerad och ligger både med sin bror och med sin pappa – och med musikanter dessutom!

Macchiavelli (till Cesare) Vad tycker du?

Cesare Det är värre än jag trodde.

Macchiavelli Är du här inkognito?

Cesare Naturligtvis.

Macchiavelli Den där ursinnige predikanten vill utrota hela er familj.

Cesare Han är inte ensam.

Macchiavelli Kan inte påven åtgärda honom?

Cesare Han är redan exkommunicerad. Han är förbjuden att predika, och folk är förbjudna att gå och lyssna på honom. Men så som han håller på måste nog påven bränna honom på bål.

Macchiavelli Precis min åsikt. Han är omöjlig, och om några vägar leder till fördärv och upplösning är det hans. Du ser hur illa det är ställt med Florens numera under hans ledning.

Cesare Det är värre än Rom.

Macchiavelli Just det, som om något kunde vara värre.

Cesare Tack för att du lyckades övertyga florentinarna om att det inte var jag som mördade Juan.

Macchiavelli Vem var det? Vet du?

Cesare Det var troligen min andre bror Jofre.

Macchiavelli Det var det jag trodde. Han hade det starkaste motivet. Och ändå skall ni gifta er vackra syster ner till Neapel.

Cesare Alfonso av Aragonien är en bra karl. Hon tror inte hon kunde få en bättre man.

Macchiavelli Och din son med henne?

Cesare Känner du till det?

Macchiavelli Alltså är det sant.

Cesare Nicolò, barnet kommer att tas väl om hand som min egen oäkta son, men modern får aldrig bli känd.

Macchiavelli Naturligtvis.

Cesare Jag skall träffa henne nu i Lago Argentio. Hon har kallat mig.

Macchiavelli Då är det allvarligt.

Cesare Jag gissar att hon vill att jag äntligen skall ge upp kardinalshatten.

Macchiavelli Det har du velat länge, och den har aldrig passat dig. Samtidigt har den gjort dig extra attraktiv för kvinnorna som världens yngsta och grannaste kardinal.

Cesare Jag är trött på det narrspelet nu.

Macchiavelli Hälsa din syster. Alla älskar och respekterar henne, fastän de älskar att tala illa om henne.

Cesare Hon är ärbarheten själv.

Macchiavelli Jag tror dig. (*De avviker.*)

Savonarola(s röst) Ve och förbannelse över Rom, kyrkan och den påvliga Satan Alexander!

Scen 5. Som scen 2.

Cesare Du har kallat mig. Här är jag, syster.

Lucrezia Cesare, pappa ville själv ta ansvaret för mitt barn som sitt oäkta barn.

Cesare Jag vet, men det fick han inte, för det är mitt.

Lucrezia Han har låtit mörda Perrotto.

Cesare Är det sant?

Lucrezia Han gav honom i uppdrag åt Michelotto.

Cesare Var hände det?

Lucrezia På en krog i Trastevere, som han aldrig hade besökt på egen hand.

Cesare Lucrezia, du anar inte hur ledsen jag är. Jag försökte skydda honom. Jag bad honom hålla sig undan och gömd. Men mina varningar kom för sent. De var redan ute efter honom. Han var väl redan dödsdömd efter att han tagit på sig ansvaret inför pappa.

Lucrezia Ändå tog pappa väl emot beskedet. Han visade ingen vrede eller reaktion, och Perrotto gick lättad därifrån.

Cesare Just då är pappa som farligast.

Lucrezia Är han ond?

Cesare Det finns ingen ondska, Lucrezia. Det finns hänsynslöshet, ambitioner, maktlystnad, härsklustnad och protektionsiver, och allt sådant kan leda till vad man kan tycka vara ont, men ondskan i sig finns inte. Det finns ingen absolut ondska.

Lucrezia Men pappa blir värre och värre.

Cesare Det är en annan sak.

Lucrezia Du får inte fastna i hans garn. Du måste kasta din kardinalshatt bland soporna. Du har viktigare saker att göra än att vara pappas marionett utan någon vilja alls utom pappas.

Cesare Du har rätt, men det är svårt, för samtidigt vill jag vara honom till lags.

Lucrezia Du ville ju förena Italien. Vad har hänt med den ambitionen?

Cesare Jag får börja med Romagna. Pappa har kyrkostatsproblem där. Kanske jag där kan befria mig från de påvliga bojorna.

Lucrezia Det kan du. Det vet jag att du kan.

Cesare Jag följer dina råd hellre än pappas.

Lucrezia Det var länge sedan vi älskade.

Cesare Ja, det var det.

Lucrezia Så du har godkänt min nya man?

Cesare Jag måste godkänna honom. Han verkar vara bra. Men som din man kan jag naturligtvis inte godkänna någon utom mig själv.

Lucrezia Kom in i mig, Cesare. Jag bjuder dig. Jag har alltid varit bara din.

Cesare Låt oss göra vår äntliga återkomna kärleksnatt så lång som möjligt.

Lucrezia Gärna.

Scen 6.

Rodrigo Vanozza, min lyckligaste tid var tillsammans med dig.

Vanozza Varför bröt du den då?

Rodrigo Därför att jag blev påve.

Vanozza Nej, du bröt den för att du ville bli påve. Du offrade mig för karriären.

Rodrigo Ändå har din plats i mitt hjärta aldrig rubbats.

Vanozza Du stal mitt hjärta en gång från en annan, du minns?

Rodrigo Jag vet. Han har aldrig kunnat förlåta mig. Du gjorde oss till fiender.

Vanozza Så länge han var min var han en godmodig människa och en mänsklig präst. När du tog mig ifrån honom blev han motsatsen.

Rodrigo Du ville tala med mig om något allvarligt.

Vanozza Ja, om Cesare.

Rodrigo (kyligare) Vad är det med honom?

Vanozza Rodrigo, han föddes inte till att bli präst. Han föddes till att bli krigare och politiker, kanske statsman.

Rodrigo Han måste bli präst. Han måste bli påve efter mig. Bara så kan vi skydda familjen.

Vanozza Du måste låta honom gå, Rodrigo, och följa sin egen vilja och sitt eget kall. Du kan inte tvinga honom till att bli vad han inte vill. Du har förlorat Juan. Du har ingen ledare längre för din påvliga armé. Kyrkostaten är hotad i Romagna. Bara Cesare kan rädda den.

Rodrigo Varför vill du bestämma mera över honom än jag? Har ni träffats? Har han bett dig försöka beveka mig?

Vanozza Inte alls, men jag känner honom. Du har alltid känt dig främmande för honom, som om du aldrig riktigt ville kännas vid honom. Men han är din ende son nu, Rodrigo. Jofre är inte att räkna med.

Rodrigo Är han verkligen min son?

Vanozza Rodrigo, han är inte din föregångares son. Han är inte en della Rovere. Han är en Borgia.

Rodrigo Är du säker?

Vanozza Varför skulle jag inte vara säker?

Rodrigo Varför har du hållit mig i ovisshet i alla dessa år?

Vanozza För att skydda familjen. När du tog mig från Giuliano della Rovere blev han din dödsfiende, och han hade bara fått tre döttrar med mig. Genom att låta honom tro att Cesare var hans son skyddade jag din familj mot honom.

Rodrigo Och han styrktes i sin inbillning av att jag alltid behandlade honom nedlåtande och favoriserade Juan.

Vanozza Ja.

Rodrigo Vanozza, du har räddat familjen, och nu vill du rädda Cesare.

Vanozza Jag vill ge honom det liv han förtjänar. Och du är skyldig honom det, som har makten att ge honom det.

Rodrigo Och jag är skyldig dig och dina tjänster att lyda dig. Ingen Borgiapåve efter mig, alltså. Det kan betyda slutet för dynastin innan den blivit född. Nåväl, den mänskliga naturen segrar alltid. Mina största segrar har alltid varit den mänskliga naturens, och den största av dem alla var när jag föll för dig. Kan du ursäkta mig att jag försköt dig när jag blev påve?

Vanozza Du fann ju Giulia Farnese i stället.

Rodrigo Du accepterar henne?

Vanozza Vad annat kan jag göra?

Rodrigo (kramar henne) Gud förlåte oss våra synder, när de är så underbara att begå.

Vanozza Hela du är en hädelse. Inte konstigt att den helige Savonarola är ännu argare på dig än kardinal della Rovere.

Rodrigo Men medge att hela mitt liv som hädelse har varit positivt.

Vanozza Det måste tyvärr medges. Synd bara på Juan.

Rodrigo Tror du Cesare var inblandad?

Vanozza Omöjligt. Juan dog av nio knivhugg i ryggen. Cesare dödar aldrig på det sättet. Han slåss man mot man och möter alltid sin fiende öppet. Han dödar aldrig i lönnedom, använder aldrig lejda mördare och låter aldrig lik försvinna i Tibern om natten. Mordet på Juan andas bara lömskhet, men Cesare kan aldrig vara lömsk. Han tålde inte Juan men hade inte motiv att döda honom.

Rodrigo Du övertygar mig. Men vem var det då? Det får vi kanske aldrig veta.

Vanozza Kanske det är bäst att vi aldrig får veta det.

Rodrigo Jag får lita på dig. (*kysser hennes hand och håller upp vin åt dem båda.*)

Scen 7. Kardinalkollegiet. Cesare inför dem.

Ascanio Det är alltid en bekymmersam affär när en kardinal vill avstå från sitt ämbete, då den i regel praktiskt taget aldrig inträffar. Kardinalsämbetet är det högsta i världen efter påvens, och en resignation måste ha negativ effekt på hela institutionen. Får jag be er, kardinal Cesare Borgia, att framföra era skäl.

Cesare Först av allt var det aldrig min önskan att framleva ett liv i kyrkans tjänst. Min far gjorde mig till kardinal med den bästa välmening i världen, och vem var jag att motsätta mig den helige faderns önskan och vilja? Men det var aldrig mitt eget val, och jag har aldrig haft kallelsen. I stället känner jag mig kallad att leda den påvliga armén i strid och på det sättet tjäna och försvara kyrkan. Jag är bättre som soldat än som präst, och till detta bör tillfogas min önskan att gifta mig och få barn, som inte bara är bastarder som jag själv. Jag ber er därför befria mig från mina prästerliga förpliktelser.

Ascanio Då ser vi inget annat val än att villfara er önskan, ty ingen kyrkans tjänare kan kvarhållas vid altartjänst med våld eller mot hans vilja och övertygelse. Må era passioner, Cesare Borgia, tjäna er bättre i kriget än vad de har tjänat kyrkan.

Cesare Tack, mina vördade kolleger.

(*Cesare avbördar sig kardinalsdräkten och hatten och stiger fram som en ny människa.*)

Akt IV scen 1.

Cesare Ett nytt liv har börjat, ett liv i frihet och självsvåld utan något som kan inskränka mina intressen. Nu kan jag ägna mig åt mitt värv att förena Italien, så att inte fransmän och spanjorer mera kan blanda sig i våra affärer, och så att våra inbördes krig en gång äntligen kunde upphöra. Jag kommer att bli gift och få barn, men så har denna nya förbannelse drabbat mig genom min förtvivlade lössläpplighet, den franska sjukan, som jag ej kan bli av med. Vad skall min syster säga?

Lucrezia (kommer in) Äntligen, min bror, är du fri att göra vad du vill! Gratulerar till din efterlängttade degradering!

Cesare Lucrezia, du har länge inte velat se mig. Är du så lyckligt gift nu att du har glömt din broder?

Lucrezia Aldrig, men du har rätt, jag är lyckligt gift. Jag behöver inte längre blygas för min kärlek eller sticka under stol med den. Vår kärlek var förbjuden, vi kunde bara praktisera den i lönndom, men nu har jag ett hov och en god man som håller av mig och deltar i mina nöjen, som kan uppskatta poesi och konst och som behandlar mig med respekt.

Cesare Gjorde inte jag det?

Lucrezia Ni är olika. Ingen var en varmare älskare än du, din passion var större än hela världen, och Alfonso kan aldrig mäta sig med den, men han är stabil och ger mig trygghet. Genom honom kan jag älska världen och göra mig älskad av världen. Genom dig kunde jag bara älska mig själv och familjen. Ni är fortfarande min familj och jag älskar er, och som min bror står du mig alltid närmare än min man, men jag behöver honom för min självrespekts skull.

Cesare Jag är förlorad utan dig. Efter ditt giftermål kändes det som att jag förlorat både mig själv och världen. Jag kunde inte uthärda tanken på ditt lyckliga äktenskap. Du anar inte hur jag led. Så fort jag inte längre var kardinal kastade jag mig ut i utsvävningar med alla Roms fallna kvinnor, men tror du att det gjorde saken bättre, att jag kunde glömma, att jag kunde dränka min passion och kärlek för dig i surrogatkvinnor? Nej, det gjorde bara saken värre. Till och med nu när jag omfamnar dig känner jag inte riktigt längre igen dig. Din lust för mig är borta, och i stället ser jag en anständig konventionell borgarkvinna av formell konvensans.

Lucrezia Vi har vårt barn, Cesare. Vi har våra minnen av varandra. De kan aldrig utplånas. Vi känner kanske varandra bättre än några kan känna varandra. Även om mitt liv blivit annorlunda och jag fått en respekterad ställning kommer min passion för dig att alltid hålla mig mera levande än någonting annat.

Cesare Nu känner jag igen dig. Men vi är hopplöst separerade av våra öden. Våra vägar har skiljts för att kanske aldrig mer kunna återförenas utom genom tillfälliga glimtar, som nu. Du får en ny familj att tänka på, och min passion för dig kommer jag i fortsättningen mest bara kunna ge uttryck för i kriget.

Lucrezia Jag är din, Cesare, för alltid, och du är min. Jag äger din själ och släpper den aldrig.

Cesare Inte ens i armarna på Alfonso?

Lucrezia Han är bara min man. Du är min bror.

Cesare Ack, Lucrezia, hela resten av mitt liv kommer bara att vara en evig sukthan efter dig!

Lucrezia Vi är alltid med varandra i tankarna. Ingen världslig separation kan åtskilja våra själar.

Cesare Om det ändå bara var det själsliga! Jag lider under köttet.

Lucrezia Det går över.

Cesare Nej, Lucrezia, min passion för dig går aldrig över. (*omfamnar och kysser henne passionerat under tårar*) Men jag kan aldrig skada dig. Gå nu. Odla din nya familj, din ställning, din kultur och din fred, och lämna mig åt kriget.

Lucrezia Du är olycklig.

Cesare Glöm det.

Lucrezia Kör du bort mig?

Cesare För att skona dig. Lämna mig, *Lucrezia*, åt helvetet med mig själv!

Lucrezia (ser ingen annan råd än att gå utan ett ord mera. *Cesare* dunkar knytnävarna i bordet med ansiktet begravt mot dess hårda yta.)

Scen 2.

Rodrigo Så är då *Cesare* civil, och jag kan säga adjö till mitt livs önskedröm det ärftliga påveväldet. Nå, det är kanske lika bra. Ett välde av orkeslösa halvdementa gubbar och nunnor är kanske ingenting för min familj att satsa på. Likväl är det något särskilt med påvens makt, då ett ord från honom kan förändra historien som han vill. Men viktigast för min familj nu, när *Cesare* drar ut i världen, är att vi inte har fiender. Jag måste ta upp *Giuliano della Rovere*s önskan om förlikning. Jag får skicka *Cesare* till Frankrike och låta honom alliera sig med franska kungen och *della Rovere*, så får han ta hand om Kyrkostaten senare.

Cesare (inträder, helt i svart) Du har kallat mig, far.

Rodrigo Jag ser att du skiftat från rött till svart. Ärligt talat klär dig det svarta bättre. Jag tänker skicka dig till Frankrike för att alliera oss med dess konung och så att du kan gifta dig där. Kardinalen *della Rovere* tar hand om dig.

Cesare Är han inte vår dödsfiende?

Rodrigo Inte längre, och han var aldrig din, för du hade kunnat vara hans son.

Cesare Jag får lita på ditt omdöme.

Rodrigo För resten väntar *Lucrezia* barn igen i sitt lyckliga äktenskap. Det är väl en god nyhet?

Cesare Då hoppas jag det inte blir missfall den här gången.

Rodrigo Jag kommer att göra allt för att detta barnet skall födas väl. Det blir ju mitt första lagliga barnbarn.

Cesare Du kan yvas, du, medan jag reser till Frankrike.

Rodrigo Du kan bli lika lyckligt gift där.

Cesare Vi får se, far. Jag avvaktar dina vidare order. Ursäkta mig. (lämnar bums)

Rodrigo Vad tog det åt honom? Tål han inte att hans syster är lyckligt gift? I så fall är det bara bra om han kommer bort från henne.

Scen 3. Ett slott vid Loire.

Charlotte Bara ett ögonblick har vi varit gifta, jag har knappast ens hunnit bli havande, och så måste han genast lämna mig för kriget i Italien. Nåväl, så är det att vara gift med en krigare. Ändå var jag hellre gift med en krigare än med en kardinal.

Cesare (inträder) Jag beklagar, *Charlotte*, att vi måste skiljas när vi är som lyckligast.

Charlotte Ingen beklagar det mera än jag. Jag har älskat dig, *Cesare*, som ingen annan, och varje dag vi är skilda kommer jag ändå bara att leva för dig.

Cesare Jag beklagar att jag inte kan ta dig med mig.

Charlotte Kriget kräver bara män, då fred är det enda kvinnorna kan.

Cesare Kanske du kan komma till mig i Romagna senare.

Charlotte Du menar, när du lyckats skapa fred.

Cesare Tror du jag kan skapa fred?

Charlotte På längre sikt, ja, om du inte stupar på vägen.

Cesare Jag har alltför mycket att leva för för att kunna gå med på att stupa på vägen.

Charlotte Vad betyder den nya flamman på ditt vapen? Din far påven hade aldrig någon eld över sin röda oxe.

Cesare Det är min passion och ledstjärna, och det är inte bara du utan hela familjen.

Charlotte Inklusivt din sköna syster.

Cesare Hon mest av alla.

Charlotte Kommer hon till dig i Romagna?

Cesare Det tvivlar jag på. Hon är fast i Rom med sitt nya barn.

Charlotte Och maken?

Cesare Jag vet inte vad som har hänt med honom.

Charlotte Er far är en nyckfull och förskräcklig härskare.

Cesare Ja, det är han. Jag är väl den enda som aldrig varit rädd för honom.

Charlotte Din bror och hans hustru lär vara i onåd hos honom.

Cesare Det förvånar mig inte.

Charlotte Farväl, min älskade mörke hjälte. Jag kommer bara att leva för att få omfamna dig igen.

Cesare Du är alltför god för mig. Därför rycker ödet mig ifrån dig.

Charlotte Säg inte det. Tvärtom. Jag kommer alltid att vara dig otillräcklig.

Cesare Nej, Charlotte, du har visat mig att livet trots allt kan vara värt att leva. Du har sänt en solstråle in i min mörka själ. Du har visat mig en kärlek som jag inte visste att fanns och inte trodde var möjlig.

Charlotte Då var vårt äktenskap inte alldeles fel.

Cesare Långt ifrån, Charlotte. Det blev mycket mera lyckat än någon av oss kunde tro. Åtminstone väntade jag mig aldrig något särskilt av det.

Charlotte Vi hade tur som fick din fars välsignelse.

Cesare Hans makt är fruktansvärd, men vad blir det av oss alla om han dör?

Scen 3. Forlì Cesare Borgia och Caterina Sforza vid en supé.

Caterina Så skall du dra mig i triumf genom Roms gator fjättrad som en häxa för att bränna mig på bål?

Cesare Min far är mera heretisk än du. Nej, Caterina. Jag skall övertyga honom om att du redan fått din rättvisa dom och behandling genom mina dagliga våldtågar.

Caterina Kallar du det våldtågar? Det var jag som våldtog dig, din stackars krake och narr till bedräglig älskare!

Cesare Vi hade vittnen hela tiden. Inför två knektars åsyn låg du fjättrad till händer och fötter naken på rygg med utsträckta armar och ben medan jag systematiskt våldtog dig. Och du påstår att du våldtog mig?

Caterina Redan när jag först såg dig när du inledde belägringen beslöt jag mig för att besegra dig antingen genom att döda dig eller våldta dig. Bara den första våldtäkten är en våldtäkt. Den hade jag redan som barn. Alla de efterföljande är bara meningslösa upprepningar av en osmaklig måltid. Man spyr upp älskaren efteråt.

Cesare Men du har inte spytt upp mig.

Caterina Du har skonat mina barn, fastän du lovade ta livet av dem inför min åsyn om jag inte gav upp Forli frivilligt.

Cesare Det var ingen mening med att offra dina barn när du själv offrade dina män i hundratal.

Caterina Jag ville hellre förgås i belägringen än falla i dina händer.

Cesare Du misslyckades trots ett tappert försök. Du klarade dig utan en skråma när murarna föll medan dina män begravdes levande i hundratal.

Caterina Vad tänker du göra med mig?

Cesare Jag tänker ge dig ett av mina slott, där du får leva i fred men under bevakning.

Caterina Ett liv i fångenskap?

Cesare Tills vidare.

Cesare Du är oövervinnelig.

Cesare Tack för komplimangen, men jag tror inte att jag är det.

Caterina Jag menar som älskare.

Cesare Låt oss säga att vi är jämspelta. Jag har aldrig mött en kvinna som du.

Caterina Vi är alla galna, men jag är galnast, eller hur? Om jag fått dig i mitt våld hade jag inte tvekat att foga din avskurna penis till alla de andra jag bär i mitt troféhalsband.

Cesare Du fick känna på den desto hårdare i stället.

Caterina De första tre dagarna tog jag det som en sport, men sedan började jag känna efter och tycka om det. Du dög. Du var inte rädd att jag skulle riva ut dina ögon när du befriade mina händer?

Cesare Jag hade mina vakter. Nej, jag har aldrig fruktat något från en kvinna, inte ens från dig.

Caterina Du har en kvinnas intuition. Du kan förstå henne.

Cesare Det ligger i familjen. Min far är en värre kvinnokarl än jag.

Caterina Det där skämtet till påve har alltid roat mig. Tänk att han kunde producera en så seriös och intressant son. Är din bror likadan?

Cesare Min bror tog livet av min andra bror, som var pappas älsklingsson.

Caterina Och han har aldrig bestraffats?

Cesare Nej.

Caterina Vet din far om det?

Cesare Nej.

Caterina Var du med om det?

Cesare Nej.

Caterina Och hela Europa beskyller dig för att ha gjort det. Därför ville ingen furste låta sin dotter bli gift med dig. Ditt rykte var mera fruktansvärt än du själv, som är motsatsen till ditt rykte.

Cesare Ändå fick jag en god hustru till slut.

Caterina Franske kungen blev väl så illa tvungen när påven gav honom dispens till att gifta sig med sin svägerska.

Cesare Han fick söka länge och ända bort till Navarra.

Caterina Så nu är du fransman.

Cesare Till hälften genom min äkta hälft. Men det är Italien jag tillhör.

Caterina Denna omöjliga värld av överdrivna passioner både privat och politiskt som redan slet sönder Romarriket?

Cesare Jag älskar passioner.

Caterina Du är en passion.

Cesare Tack för komplimangen. Jag hoppas den aldrig går över.

Caterina Risken är att den snabbt förbränner sig själv.

Cesare Tror du inte jag har försökt? Den har bara blivit värre.

Caterina Ja, den tycks vara bra på att överleva då den till och med har klarat av mig.

Cesare Jag måste medge att du var en utmaning.

Caterina Kärlek blir bara starkare av att möta motstånd. Mitt liv är bara ett enda tappert motstånd mot den här förbannade världen och dess övervåld. Jag önskar jag hade mött dig innan jag blev ond.

Cesare Du är inte ond, Caterina, bara konsekvent i din kvinnlighet genom dina erfarenheter.

Caterina Ingen kvinna är egentligen ond, men alla män har den potentialen. Det är den sexuella aggressiviteten som gör dem hopplöst onda.

Cesare För mig har kärleken aldrig varit ond. Tvärtom. Den föder godhet.

Caterina Så länge den inte missbrukas. Det är männens makt som leder dem till missbruk av kärleken. Makten är alltid ond. Och mäktigast i världen är din far.

Cesare Jag vet.

Caterina Du behöver inte vara skuldmedveten för hans skull.

Cesare Det har jag aldrig varit. Tvärtom har jag alltid försökt slita mig ifrån honom utan att lyckas.

Caterina Du lyckas när han dör.

Cesare Då faller världen samman.

Caterina Om den ändå kunde göra det! Det skulle den behöva.

Cesare Den som lever får se.

Caterina Jag är rädd att vi får vänta länge på den dagen.

Cesare Far börjar bli gammal.

Caterina Men hans son kommer alltid att förbli ung.

Cesare Varför tror du det?

Caterina Jag känner det på mig.

Cesare Ändå känner jag mig äldre än vad han är.

Caterina Då är du en gammal själ. De förblir alltid unga fastän de i själen är kroniskt lastgamla.

Cesare Nej, Caterina, om jag är en gammal själ är jag fördömd som sådan, fördömd från början genom min far, som vigde mitt liv åt det yttersta fördärvet genom både makt och lastbarhet.

Caterina Du slapp åtminstone vara kardinal.

Cesare Därmed slapp jag bli påve. Jag slapp en sten i min sko, men kvarnstenen om halsen återstår.

Caterina Du kommer över det.

Cesare Nej, jag kommer aldrig över det.

Caterina Drick mera vin.

Cesare Äntligen sade du något vettigt. *(De fyller på sina bägare och skålar.)*

Scen 4. Rom.

Lucrezia Äntligen får jag se honom igen efter evigheter av väntan! Bara han inte har förändrats. Fastän jag är lyckligt gift har min kärlek till honom aldrig förändrats, men hur är det med hans äktenskap? Hon lär vara god och präktig men ingen skönhet, medan det går skandalösa rykten om hur Caterina Sforza lindat honom runt sitt lillfinger...

Cesare (inträder med ansiktsmask som täcker panna och kinder)

Lucrezia Min bror! *(störtar fram och omfamnar honom)* Äntligen! Efter alla dessa år! Vad jag har saknat dig och längtat efter dig! Men vad är detta? *(vill ta av honom masken)*

Cesare Ta inte av mig masken, Lucrezia.

Lucrezia (gör det i alla fall och blottar hans illa medfarna ansikte med hålor och djupa ärr i pannan och kinderna) Tror du det gör någon skillnad?

Cesare Visste du om det?

Lucrezia Dessa skårer har du inte fått genom dina segrar.

Cesare Det är min sjukdom, Lucrezia. Den har kommit tillbaka. Jag blir inte av med den. *(sliter sig ur hennes omfamning)* Jag har blivit ett monster genom dess förbannelse! Jag kan aldrig mera bli normal!

Lucrezia Du är den du är och kan aldrig bli någon annan än Italiens vackraste och ädlaste furste, hur hårt livet än far fram med dig, och om det inte alltid gäller kroppen gäller det desto mera själen.

Cesare (byter samtalsämne) Hur mår vår son?

Lucrezia Giovanni frodas, och även om han är mera lik mig än dig med sina blonda lockar och goda humör brås han mera på sin far på djupet med allvar och eftertanke och häftigt humör.

Cesare Och din andre son med din man?

Lucrezia Pappas älskling. Han är ännu liten. Men du lär också ha fått en son.

Cesare Jag blev tvungen att lämna Frankrike strax efter att min fru blivit havande. Jag vet inte hur det har gått, även om vi försöker skriva till varandra.

Lucrezia Min man och mitt äktenskap förändrar ingenting i mitt förhållande till dig.

Cesare Det kan låta som ett hyckleri, men fastän jag älskar min hustru och haft hur många andra som helst har jag alltid förblivit dig trogen i mitt hjärta, om jag har något.

Lucrezia Vem påstår att du inte har ett gott hjärta?

Cesare Sjukdomen har gjort mig ond och förbannad. Så länge jag var frisk var mig ingenting omöjligt i livet, men med denna ständigt hårdare och närmare livet krypande förbannelse har jag blivit nästan manisk i min självdestruktivitet, och det är inte kriget som förstört mig. Jag söker själv upp faran i knytnävsslagsmål, dueller och tjurfäktningar och utgår alltid oskadd med segern men nästan längtar efter den dag då det är över och jag kan bli en förlorare som alla andra.

Lucrezia Din bana har bara börjat. Du är bara tjugofem år, och i morgon tilldelas du kommendörsstaven för den påvliga armén för dina ständiga segrar.

Cesare Sedan måste jag ut igen och kriga i Romagna och låta soldater slakta varandra och oskyldiga dö i onödiga bataljer och härjningar till ingen nytta utom påvens fåfänga. Hur tror du det känns att hålla på så utan dig?

Lucrezia Det förenade Italien? Har du glömt den drömmen?

Cesare För varje fiende vi besegrar finner vi flera nya. För varje stad vi erövrar återstår det två nya. Kriget är en hydra som bara blir värre och mäktigare ju hårdare man bekrigar den. Nej, mitt egentliga krig är mer och mer mot mitt öde och mot den gud som är min faders besatthet och förbannelse.

Lucrezia Du är illa ute, Cesare.

Cesare Jag vet.

Lucrezia Kom i min famn. Du är alltid min med mask eller utan. Det var länge sedan.

Cesare Du vill fortfarande ha mig?

Lucrezia Om!

Cesare Då skall jag göra allt för att skona dig, min enda älskade, min ständigt allt godare och vackrare syster. *(tar på sig masken, och hans tårar hörs när de älskar, för hans del bittert, för hennes del euforiskt.)*

Scen 5.

Duarte Det är groteskt, ers helighet. Hela Rom hånar honom och ställer till med karnevalupptåg med svarta maskerade män med långa penisar till näsor.

Rodrigo Låt dem hålla på och roa sig med vad de vill. Det är bättre än att de inte roar sig.

Ascanio Er son är här, ers helighet.

Rodrigo (reser sig genast) Låt honom genast komma in. *(När Cesare inträder helt i svart och maskerad:)* Nå, min son, vad har du att berätta?

Cesare (böjer knä framför påven) Helige fader, du har firat mig och mina segrar med överdådiga fester och spektakel medan dina fiender mobiliserar sig för nya lömska angrepp på vår familj.

Rodrigo Berätta.

Cesare Du tror att Frankrike är din allierade vän, men där fortsätter kardinal della Rovere att intrigera som aldrig förr.

Rodrigo Vad har han nu hittat på?

Cesare Han samlar på komprometterande material om vår familj för att kunna utge en skandalbok om oss. Alla lösa rykten, allt förtal, alla amsagor och överdrifter om oss kommer i hans bok för offentlig spridning.

Rodrigo Snälla Cesare, tror du jag kan ta sådant på allvar? Vem älskar inte att förtala vem som helst och i synnerhet sådana som står höjda över världen för att dra ner dem till en mera mänsklig och trivial nivå? Det är att kasta vatten på en gås. Tror du inte jag känner till hans skabrösa dagbok och har skrattat åt att få läsa den? Dess överdrifter gör oss ännu roligare än vad vi är.

Cesare Borde vi inte försvara oss och förekomma sådana attacker innan de skadar vår familj?

Rodrigo Tror du de kan skada oss? Della Roveres blandning av saga och dikt, lösa rykten och förtal, överdrifter och partiskt skvaller faller på sin egen absurditet. Så många har redan både talat och skrivit illa om oss att en till bara blir en droppe i oceanen. Jag tycker om tanken på åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Jag var aldrig en vän av repression och reaktion.

Cesare Ett annat hot växer inom vår egen familj.

Rodrigo Jofre och hans napolitanska fru?

Cesare Nej, Alfonso av Aragonien.

Rodrigo (genast allvarligare) Vad vet du?

Cesare Ingenting säkert ännu utom att han konspirerar.

Rodrigo Lucrezia älskar honom verkligen. Vi kan inte röra honom för hennes skull. Hon skulle aldrig förlåta oss vad han än skulle hitta på. Gå försiktigt fram. Lucrezia är den sista som får skadas.

Cesare Naturligtvis.

Rodrigo Återvänd till dina plikter. Du har mycket kvar att göra i Romagna. Glöm din svartsjuka för din systers skull.

(Cesare bugar sig avmätt och avlägsnar sig.)

Han kan åstadkomma vad som helst, men kärleken har förstört honom.

Scen 6.

Rovere Min käre Alfonso, försök se nyktert på din situation. Du är insyltad i världens farligaste och infamaste familj. De skulle inte tveka inför att offra dig för sina intressen.

Alfonso Lucrezia skyddar mig. Hon skulle aldrig låta dem röra mig. Och jag älskar henne. Vi har två söner, som är påvens närmaste släktingar.

Rovere De kan inte rädda dig, om något skulle inträffa. Inte ens Lucrezia skulle kunna skydda dig mot Cesares lejda mördare, som mördar i lönnmord och kommer undan med det.

Alfonso Jag tror inte Cesare mördade sin bror Juan.

Rovere Vem skulle annars ha gjort det? Den slappe vällustingen Jofre?

Alfonso Juan lägrade hans hustru.

Rovere Som är din syster, som påven har förskjutit i onåd. Vem tror du Jofre håller på? Han älskar din syster fastän Juan förförde henne. Din syster leder honom vid näsan som den toffel han är, och hon har ingen anledning att älska familjen Borgia.

Alfonso Vart vill ni komma, ers eminens?

Rovere Alexander är gammal, och för varje sjukdom blir han svagare. Hans dagar är räknade. Efter honom blir jag påve och ämnar ta i med hårdhandskarna med den brottsliga familjen Borgia och deras religionsmissbruk och privata hantering av kyrkan som ett maktmonopol, för att inte tala om alla deras brott med incest, simoni, nepotism och lönnmord in absurdum.

Alfonso Jag släpper inte Lucrezia och kan aldrig vara illojal mot hennes familj.

Rovere Då går du under med dem. Kom över innan det är för sent.

Alfonso Alexander är framför allt en mästare i diplomati. Era ränker och intriger med smutskastning och hatpropaganda lovar inte något bättre än Borgias för påvestolen i framtiden.

Rovere Din heder rekommenderar dig, Alfonso. Mitt erbjudande om min fasta vänskap till ditt rättmätiga konungahus av Neapel, som Frankrike tagit ifrån dig med Borgias hjälp, står fast. Din syster står redan på vår sida, och du kan bli Neapels nästa kung. Tänk på saken. Jag återkommer med ännu bättre erbjudanden när Borgia är död.

Alfonso Varför hatar ni honom så gränslöst?

Rovere Han tog både mitt livs enda kärlek och min enda son ifrån mig.

Alfonso Har ni en son?

Rovere Cesare Borgia med Vanozza.

Alfonso Är han inte Alexanders son?

Rovere Jo, Borgia gjorde honom till sin son. Jag känner ingen släktskap med honom längre. Jag varnar dig, Alfonso, om du inte dödar honom kommer han att döda dig.

Alfonso Varför?

Rovere Förstår du inte att han är ditt livs dödsfiende, då du är Lucrezias man som hon älskar och hennes barns far, medan Cesare alltid betraktat henne som sin egendom. Han förförde henne redan för säkerhets skull strax före hennes bröllop som trettonåring med påvens goda minne.

Alfonso Kardinal della Rovere, jag vägrar att ta era tarvligheter på allvar.

Rovere Det är inte mina tarvligheter. Det är deras. Jag säger bara som det är. Kom ihåg det när du blivit deras offer. (*stiger upp och går. Alfonso sitter kvar.*)

Alfonso Lucrezia, jag är din och ingen annans. Hur kan en sådan ängel som du komma av en sådan familj? Det stämmer inte. Kardinalen bara befläcker sig själv

med sin besatthet av sitt kärlekskranka hat. Men Cesare? Skulle han ha kränkt sin syster före hennes första bröllop? Det skulle förklara hennes bundenhet till honom. Kardinalen må vara vriden, men han kan inte ha fel i allt.

Scen 7.

Lucrezia Far, jag vill veta varför min man mördades.

Rodrigo Och hur skulle jag kunna svara på det?

Lucrezia Spela inte oskyldig! Du måste ha vetat om det!

Rodrigo Mitt älskade hjärta, vid min helighet svär jag att jag inte visste något om saken. Jag var alltid den siste att vilja mina äkta barnbarns far något ont, och efter överfallet på honom satte jag ut dubbel vakt omkring hans sjukbädd. Det vet du. Men jag ska tala om vad jag vet. Han var skyldig till attentatet mot Cesares liv. Det är ett som är säkert. Hans två napolitanska medbrottslingar har infångats och skall hängas. Det hade räckt om Alfonsos avfytrade armborstpil mot Cesare hade snuddat vid honom, så hade han dött, då den var förgiftad. Hade Cesare inte rätt att försvara sig?

Lucrezia Men vem låg bakom attentatet mot Alfonso om inte Cesare?

Rodrigo Det får du fråga Cesare om. Han borde vara här nu.

Lucrezia Jag vill helst aldrig se honom mera.

Rodrigo Seså, mitt barn. Han är ändå din äkta bror och far till din förstfödde son.

Lucrezia Genom mordet på min man har han dödat all min kärlek. Genom att döda min man har han för mig dödat sig själv, och all den kärlek jag känt för honom dör med kärleken till min man. (*Cesare kommer in.*)

(*Lucrezia rusar på honom och hamrar på honom med sina knytnävar*) Din usling! Varför har du dödat min man! Vad ont gjorde han dig någonsin!

Cesare (bedövad) Han försökte döda mig.

Lucrezia Och varför, om inte för att du försökte döda honom?

Cesare Gänget som överföll honom har inte kunnat spåras. Jag gjorde allt vad jag kunde för att förfölja och finna dem.

Lucrezia Du kan inte svära dig oskyldig, lika litet som du kan svära dig oskyldig till mordet på din bror!

Cesare Jo, Lucrezia, det kan jag. Jag svär vid allt heligt och oheligt att jag aldrig kom vid vare sig min bror Juan eller din make.

Lucrezia Men du organiserade mordet!

Cesare Nu är du orättvis och dömer en oskyldig utan bevis.

Lucrezia Men varför dog han då? Svara mig åtminstone på det!

Rodrigo Lucrezia, vi har bevis för att din make konspirerade tillsammans med kardinalen Giuliano della Rovere, som lovade honom Neapels tron om han hjälpte kardinalen bli påve efter min död.

Lucrezia Ack, ni maktgalna uslingar som offrar vem som helst för denna hemska familj som jag med åren mer och mer bara kan blygas och skämmas för att behöva

tillhöra! Alltså hade ni båda motiv till att få honom mördad! Och jag då? Var det bara att köra över mig? Han älskade mig! Han gav mig en ärligare och tryggare kärlek än vad ditt stormande raseri någonsin kunde ge mig, Cesare! Jag älskade honom som den gode och ädle man han var i motsats till alla andra män i familjen! Jag tror aldrig mera jag vill ha något med någon av er att göra! (*rusar ut*)

Rodrigo Min son, det går över. Hon gifter om sig.

Cesare Men hennes kärlek är död, pappa. Vi har dödat den för henne. Och jag tror inte att vi kan göra något för att återuppliva den, om det inte kommer från henne själv.

Rodrigo Du handlade i självförsvar, och han var på god väg att förråda familjen. Han måste hållas ansvarig för sitt eget öde.

Cesare Michelotto dödade honom inte. Han var redan död.

Rodrigo Jag menar det. Ödets och naturens konsekvens är alltid självklar. Jag skall se vad jag kan göra för att blidka henne, men räkna inte med henne på ett längre tag. Tur att du har din hustru och dina krig.

Cesare Klena substitut för förlusten av det enda jag ansåg livet värt att leva för. (*går ut*)

Rodrigo Stackars mina barn! Ack, vad skall det bli av dem?

Akt V scen 1.

Lucrezia (helt i svart) Sancia, vad tänker du om vår familj egentligen?

Sancia Vad menar du?

Lucrezia Kan du verkligen solidera dig med den med tanke på alla dess brott?

Sancia Ingen vet vem som mördade min bror eller av vem han först blev attackerad, men det är säkert att han försökte mörda din bror Cesare med berätt mod och giftpil och allt.

Lucrezia Och Juan? Var det inte Cesare som indirekt mördade honom, precis som han stod bakom mordet på din bror?

Sancia Jag vet inte vart du vill komma, syster, men jag tror du har en del felaktiga uppfattningar.

Lucrezia Far vill redan gifta bort mig på nytt bara en månad efter Alfonsos död.

Sancia Du har rätt att vägra.

Lucrezia Det gör jag också.

Sancia Men du kan inte framleva ett liv som änka i grämsle och misär. Det är du för ung till.

Lucrezia Men vad är det för en far som manövrerar sina barn som han vill som panter i ett världspolitiskt schackspel?

Sancia Han är påve.

Lucrezia Påstå bara inte att han är ofelbar.

Sancia Det är det sista han är. Men jag kan aldrig vända mig mot familjen, syster, vilka brott den än har gjort sig skyldig till men nästan alltid i nödvärn. Jag hörde just att Cesare råkat ut för ett attentat igen i Venedig.

Lucrezia Tala inte om honom.

Sancia Han lyckades undkomma igen utan en skråma genom att kasta sig i en kloakkanal och dölja sig där tills faran var över. Det lär ha varit Venedigs polischef som beställt mordet, men det är osäkert på vems anstiftan. Han har fiender överallt och de flesta oförtjänta. Det är mycket du inte vet om honom, Lucrezia.

Lucrezia Det är mycket jag inte *vill* veta om honom.

Sancia Här kommer din bror Jofre. Han har något att säga dig. – Jofre, vi har just pratat om familjen. Jag har just förklarat att jag vägrar gå emot den eller ta avstånd från den vad ont den än har gjort mig och andra.

Jofre Klok hustru. Jag älskar dig.

Lucrezia Har du något att säga mig, lillebror?

Jofre Något som jag borde ha berättat för länge sedan. Sörj inte längre, Lucrezia. Du är den yngsta och vackraste skönheten i världen. Det passar sig bättre. Du är värdig en ljusare utstyrsel än en svart änkesvepning.

Lucrezia Vad hade du på hjärtat?

Jofre Sörja månde du din make, en ädel man och en god och älskad far för dina barn. Men du har ingen rätt att förskjuta vår bror Cesare.

Lucrezia Har du bevis för att han inte stod bakom mordet?

Jofre Jag har bevis för att han inte stod bakom mordet på Juan.

Lucrezia Vad kan det vara för bevis?

Jofre Jag vet vem som gjorde det.

Sancia Lucrezia, det var Jofre som gjorde det för att Juan tagit mig ifrån honom. Hade han rätt att göra det?

Lucrezia Jofre? Lillebror? Den enda snälla av oss? Du som helst ville bli präst och kardinal? Kunde du vara så passionerad?

Jofre Juan drev mig till det. Jag har förlåtit Sancia för länge sedan. Jag hade aldrig gjort det om jag inte älskat henne som jag gör. Därför håller hon sig till familjen. Men jag behöver din förlåtelse också.

Lucrezia Jag kan inte tro det. Så i alla dessa år har jag misstänkt Cesare och dömt honom orättvist i mitt hjärta?

Jofre Ja.

Lucrezia (tänker efter) Ett brodermord är svårt att förlåta, i synnerhet för en syster. Har du verkligen förlåtit familjen för mordet på din bror, Sancia?

Sancia Nej, men jag förstår det. Han intrigerade mot familjen i åtrå efter Neapels krona, som han ansåg tillhörde honom med arvsrätt, och han försökte faktiskt mörda Cesare och det lömskt. Jag kan aldrig förlåta det eller komma över det, men jag måste acceptera det.

Lucrezia Du ger mig nästan Cesare tillbaka, som jag trodde jag förlorat för alltid lika mycket som min make, men han är långt borta nu och gift i Frankrike. Pappa ville också gifta mig till Frankrike. Jag vägrade.

Jofre Vi har fortfarande livet framför oss, kära syster, trots alla våra dramatiska tragedier.

Lucrezia Jag ska försöka leva igen, broder. Tack för din tröst och din hemska bekännelse. Ärligt talat, det trodde jag aldrig om dig. Men med din ärlighet har du gett mig något hopp tillbaka.

Jofre Avvisa inte alla pappas förslag. Han menar bara väl, och förr eller senare träffar han rätt.

Lucrezia Vi får se, lillebror. Tills vidare föredrar jag att fortsätta sörja. (*drar sig tillbaka. Sancia och Jofre ser på varandra och kramas.*)

Jofre Gå ut till henne, Sancia. Låt henne inte vara ensam. Hon behöver en syster.

Sancia Ja, det gör hon. (*går ut efter Lucrezia*)

Vad spelar det för roll vilken familj man tillhör? De är alla fördömda, alla har sina mördare och galningar, man kommer inte ifrån att världen är brottslig. Huvudsaken är att man tillhör *någon* familj. (*möter Cesare*)

Cesare!

Cesare Sancia! Jag är här för att uppsöka Lucrezia.

Sancia Hon vill inte se dig. Hon är i sorg. Lämna henne i fred.

Cesare Det kan jag inte göra. Inte längre. (*bryter sig in till Lucrezia, som sitter och spelar melankoliskt på lutan, avbryter sig genast när hon överraskas av Cesares intrång, som kastar sig på knä för henne och sitt huvud i hennes sköte*)

Förlåt mig, min enda älskade! Kan du förlåta mig?

Lucrezia (*upphör med lutan, börjar ömt och sakta stryka hans hår*)

Sancia Jag försökte stoppa honom.

Lucrezia Det är bra, Sancia. Lämna oss ensamma. (*Sancia försvinner finkänsligt.*)

Cesare Jag är förkrossad, Lucrezia. Jag kan inte leva utan din kärlek. Du får inte ta den ifrån mig. Kan du förlåta mig?

Lucrezia (*stilla*) Vad är det att förlåta? Vår fader är den helige fadern, och han förlåter allt. Hur skulle inte jag då kunna förlåta dig?

Cesare Älskar du mig som förut?

Lucrezia Mer än någonsin. Men vår kärlek har förändligats. Ingen lust mera, Cesare, bara kärlek.

Cesare Jag lät Michelotto mörda din man, mer för att han kom i vägen för mig till ditt hjärta än för att han försökte mörda mig.

Lucrezia (*lika stilla*) Ni försökte båda mörda varandra. Vem som försökte först spelar ingen roll. Du lyckades. Det var som en vanlig manligt vanvettig duell. Men jag är glad att du inte mördade vår bror Juan.

Cesare Har Jofre bekänt?

Lucrezia Han har bekänt.

Cesare Det hedrar honom. Då är han äntligen en av oss. Jag har alltid sett ner på honom som inte fullt värdig vår familj.

Lucrezia Han borde ha blivit kardinal i stället för du. Där begick pappa sitt stora misstag.

Cesare Det är mänskligt att fela, till och med för påven.

Lucrezia Det håller själva påven med dig om.
Cesare Får jag stanna här hos dig, trots din sorg?
Lucrezia Jag vill ingenting hellre. Du är nu den enda som kan trösta mig.
Cesare Spela för mig, syster. Jag har saknat din röst och dina toner ända sedan kriget våldtog mig och ersatte musikens harmoni med dödens helvetes oväsen.
Lucrezia Ska du ut i kriget igen?
Cesare Inom kort.
Lucrezia Bara du överlever är jag nöjd. Du behöver inte segra, bara överleva, och helst oskadd.
Cesare Jag har klarat mig hittills, men bara i ditt namn.
(Lucrezia börjar sakta spela på sin luta igen. Cesare har inte ändrat position vid hennes sköte.)
Cesare (efter en stund) Hur går det med pappas äktenskapsplaner?
Lucrezia (avbryter sig) Han vill gifta in mig i huset Este.
Cesare Den finaste familjen i Italien!
Lucrezia Men det kommer att stå oss dyrt. 200,000 dukater.
Cesare Har pappa råd med det?
Lucrezia Kyrkan har råd med det. Kyrkan är rikast i världen trots sitt gränslösa slöseri, eller just därför, och pappa är kyrkan.
Cesare Tänker du acceptera?
Lucrezia Jag vill det lika litet som Alfonso d'Este vill det, men det är ett resonemangsäktenskap. Det svåraste är att han heter Alfonso men inte är det minsta som min älskade make. Frankrike är med på det, vilket är det viktigaste.
Cesare Du skulle äntligen komma till din rätt som en d'Este, syster, med din begåvning, din diktkonst, din fina smak, dina kulturella intressen, och med din klokhets skulle du bli Italiens främsta dam. Du förtjänar ingenting mindre.
Lucrezia Alltså accepterar du det?
Cesare Om jag får älska dig före bröllopet.
Lucrezia Som vanligt? *(skrattar. Cesare ser det roliga och skrattar med.)* Se där! Äntligen fick jag dig att skratta igen!
Cesare Det var länge sedan.
Lucrezia Men om jag ger mig åt dig en sista gång före mitt bröllop vill jag ha dig utan mask.
Cesare Kan du stå ut med min vanställdhet?
Lucrezia Känner du mig så dåligt efter alla dessa år? Förstod du inte redan första gången du kom till mig med mask för ansiktet att dina ärr och sår i kropp och själ bara förhöjde och förädlade din skönhet? Du är den du är, Cesare, den stiligaste och vackraste mannen i världen, som jag som ung inte kunde betrakta utan att förintas av kärlek och beundran så att jag måste tvinga bort min blick, och du har bara blivit mera så med åren genom din mognad och dina prövningar som man, ty jag ser bara din själ.
Cesare Varför får jag då inte dölja mina kroppsliga defekter för dig?
Lucrezia För att med mask är du som en anonym som kunde vara vem som helst.

Cesare Du får mig utan mask – om vi får lov att se och känna varandra desto närmare i mörker.

Lucrezia (efter en viss tvekan) Du har rätt. I mörkret kan vi se och känna varandra bättre.

Cesare Det blir sista gången.

Lucrezia Varför säger du det?

Cesare Sedan gifter du dig, och jag krigar ihjäl mig.

Lucrezia Det får du inte göra.

Cesare Har jag något val? Jag har alltid haft en känsla av att jag skulle dö före dig, medan du med rätta skulle få överleva oss alla. Det skadar inte att vara beredd på det värsta från början.

Lucrezia Du har alltid skrämt mig med din nästan profetiska ödesklarsyn.

Cesare Och jag har alltid bara velat lindra våra öden för dig. Din trygghet var viktigare än allt annat. Så tror jag pappa också känner. Det spelar ingen roll om eller hur vi alla går under, bara du klarar dig.

Lucrezia Du är en egendomlig kombination av den mest självsvåldiga hänsynslöshet i krigets affärer och den yttersta hänsynfullheten i kärlek.

Cesare Det är meningen.

Lucrezia Älska mig.

Cesare Nu redan? I ditt änkedok?

Lucrezia Du går själv alltid klädd i svart och med svart mask för ansiktet dessutom. Svart är inte bara sorgens färg och en maskering. Det är också ett skydd för ens egna känslor.

Cesare Du menar, att svart inte släpper ut något ljus?

Lucrezia Den vita brudutstyrseln firar jungfrudomen, men svart markerar den behärskade passionen.

Cesare Har vi någonsin kunnat behärska våra passioner?

Lucrezia Har vi lett dem, eller har de lett oss?

Cesare Det är ödet, som både är vår lärare och vår förbannelse.

Lucrezia Är det pappas fel eller vårt eget fel?

Cesare Det är ingens fel. Det bara är så.

Lucrezia Är vi lyckliga eller olyckliga i vår kärlek och makt?

Cesare Vi är lyckliga i vår olycka och olyckliga i vår lycka.

Lucrezia Kommer vi någonsin att bli kloka på livets paradoxer?

Cesare Nej, vi kan bara älska det, så länge det går.

Lucrezia Det går kanske bara nu och sedan kanske aldrig mer.

Cesare Ja, min älskade, så är det. Livet är till för att tas till vara för ögonblicket, så länge det varar, för det kan när som helst ta slut.

Lucrezia Ta av dig masken, så att jag får se din själ.

Cesare Bara i mörker. Blunda.

Lucrezia Jag blundar.

(*Han tar varsamt av sig masken, men man får ej se hans ansikte.*)

Scen 2.

Giulia Hur är det med honom?

Adriana Tyvärr, Giulia, det är allvar den här gången.

Giulia Är han döende?

Adriana Bered dig på en chock. Han kanske inte känner igen dig.

Giulia Han måste känna igen mig!

Adriana Ta det varsamt, Giulia. Han är mycket svag.

Giulia Känner jag honom rätt är det ändå inget fel på hans själskrafter.

Adriana Bered dig på att det blir ett avsked.

Giulia Tack, Adriana. (*går in till den sängliggande Rodrigo*)

Rodrigo, det är jag.

Rodrigo (svag men myndig) Var är Lucrezia?

Giulia Hon är hos sin familj i Ferrara. Hon kan inte komma. Jag vet inte ens om hon har fått bud om din malaria ännu.

Rodrigo Malaria, pyttan! Jag blev förgiftad! Och Cesare blev förgiftad samtidigt! Det är den där della Roveres sista försök till ett dråpslag mot familjen! Och det ser illa ut den här gången. Hur är det med Cesare?

Giulia Fullständigt utslagen.

Rodrigo Där ser du! Hur skulle jag och Cesare kunna få malaria exakt samtidigt vid exakt samma firande av hans oavbrutna segrar? Har du någon biologisk förklaring på det? Kardinal della Rovere tror han ska bli påve efter mig och tror sig kunna påskynda utvecklingen. Han stressar! Var är mina söner?

Giulia De är båda på väg till dig.

Rodrigo Och skall jag då behöva dö nu, med Italiens och kyrkans förenande ofullbordat? Cesare har bara varit segerrik vilken stad han än gett sig på, men tuktandet av Senegallia blev tydligen för mycket för den kanalen della Rovere. Det råkade ju vara hans egen stad. Ack, min son, var är han?

Cesare (stiger in) Här är jag, pappa. (*Giulia reser sig genast från Rodrigos sida, där hon ömt kysst hans händer, för att omfamna Cesare*) Hur är det med honom?

Giulia Han är döende men klar. Ack, han är för gammal för att klara denna kris. Men du tycks ha klarat dig.

Cesare Jag är mycket svag och oduglig, men jag lever. Jag tackade nej till de venetianska blodiglarna, som kramade musten ur pappa.

Rodrigo Giulia! Tack för allt! Du var min sista och närmaste livskamrat!

Giulia (gråter) Vad man än må säga om honom, Cesare, men han var en man och den bästa man jag känt.

Cesare Jag håller med dig.

Giulia Jag överlämnar honom åt dig, Cesare. Jag står inte ut längre. Jag beklagar, men jag är bara en kvinna och älskade honom. (*skyndar gråtande ut*)

Cesare Han vet det.

Rodrigo Cesare, min son, varför är inte Lucrezia här?

Cesare (störtar ner vid hans sida på knä) Pappa, jag trodde du var realistisk. Hon är i Ferrara med sin familj.

Rodrigo Jag tycks inte kunna acceptera det. Hon blev äntligen ståndsmässigt gift i Italiens förnämaste och mest kultiverade familj, genom övermänskliga ansträngningar från min sida, och därigenom har jag förlorat henne. Det är inte rättvist.

Cesare Vi har inte förlorat henne.

Rodrigo Jag vet. Därför släpper jag henne inte. Jag inbillar mig hela tiden att hon är här, men ändå ser jag henne inte. Det är då förbålt. Och du, min son, som jag förfördelade så länge och utsatte för en sådan skymf med Lucrezia, påvlig incest på min ära, vad tänker du göra med alla dina segrar när jag är borta? Tror du att du kan bygga vidare på ditt föreningsverk av Italien under familjen Borgia?

Cesare Det beror på vem som blir påve efter dig.

Rodrigo Det blir den uslingen della Rovere, var så säker, för bara han kunde mäta sig med mig i ränksmideri, intriger och ambitioner. Bara han är hänsynslös nog att kunna vilja bli påve efter mig. Och då kommer han att hämnas på hela din familj.

Cesare Om så sker, pappa, skall jag hålla mig oåtkomlig.

Rodrigo Tror du det går? Tror du någon kan klara sig undan det kyrkliga övervakningssystemet och dess lejda mördare? Nej, min son, försök underhandla med honom, gör eftergifter, returnera dina erövringar för kyrkostaten till dess fördrivna feodalherrar om du kan, du är ändå den påvliga arméns överbefälhavare, och han kommer att behöva dig mot Venedig. Kompromissa med honom. Det är din enda chans.

Cesare Jag är glad att Lucrezia är i säkerhet långt borta härifrån för familjens skull.

Rodrigo Jag också. Ändå är hon familjens kärna. Hennes barn kommer att föra vår familjeära vidare. Hur många barn har du egentligen?

Cesare Tre som jag vet om, Lucrezias förstfödde, min hustru Charlottes enda barn, och ett barn med Caterina Sforza.

Rodrigo Den varghyndan! Jag trodde du hade tuktat henne!

Cesare Det var det jag gjorde.

Rodrigo Och det gjorde du rätt i, om det var med kärlek. Det är ändå bara kärleken som gäller till slut, min son, och som överlever. Makten fungerar bara om den styrs av kärlek. All makt utan kärlek är dödfödd, och makten för maktens skull är självdestruktivt missbruk.

Cesare Jag blandade aldrig ihop makten med min kärlek. Jag ville aldrig att makten skulle besudla den. Jag använde den makt jag hade konsekvent till att konsolidera kyrkans politiska makt över Italien med Italiens förenande som slutmål för allas bästa.

Rodrigo Och du har bara segrat, min son. Du har berusat Italien med dina segrar, du har gjort dig till alla soldaters mest dyrkade segerherre, du har till och med fyllt florentinarna med beundran och haft Lionardo da Vinci i din tjänst samtidigt som Macchiavelli använt dig som förebilden för en idealisk furste, och det är vad du slutligen har blivit: den idealiske fursten.

Cesare Men det har skaffat mig många fiender inte bara av avund.

Rodrigo Jag vet. Vilken skam då, att kronan på dina segrar, den stora segerfesten här i Rom, skulle utnyttjas av Roveregänget till att nedrigt förgifta både dig och mig. Jag trodde jag hade gjort kyrkan till något gott och skaffat den ett anseende som världsmakt, jag fick ju till och med äran att få dela upp hela den nya världen mellan Portugal och Spanien, men kardinalerna bara fortsätter med sina intriger och giftmord. Jag har tyvärr inget hopp om mänskligheten, Cesare.

Cesare Inte jag heller.

Rodrigo Den är fördömd. Den går bara åt helvete, vad vi än gör. En gång hoppas jag nästan den går åt helvete ordentligt.

Cesare Det är en syndfull tanke.

Rodrigo Är det? Bad du mig inte vara realist? Inte ens kyrkan kan fria mänskligheten. Den kan bara låtsas göra det – tomma ceremonier, altarskådespel, fåfäng skrytsamhet, pompös tillgjordhet – kyrkan är bara ett spel för gallerierna. Dess makt är en tom chimär. Savonarola hade rätt och fick bara mera rätt för att vi hängde och brände honom.

Cesare Så du kan förlåta mig att jag inte ville fortsätta vara kardinal?

Rodrigo Det var ditt livs klokaste beslut. Att jag inte förstod från början att du var min rätta krigare. Jag skulle ha gjort Jofre till kardinal i stället från början. Det var mitt livs största misstag. I stället blev han gift med den där olyckan Sancia av Neapel...

Jofre (har oförmärkt kommit in) Tala inte illa om min hustru.

Rodrigo Jofre, min son, varför får jag inte säga sanningen? Hon blev nästan din och familjens ruin!

Jofre Du har dödat henne.

Rodrigo Vad är det du säger?

Jofre Du lät spärra in henne i Castel Sant'Angelo. Där blev hon systematiskt våldtagen av vakterna tills hon blev en levande död. Jag kunde aldrig få ett ord ur henne mera. Cesare lovade hjälpa mig med att få ut henne, men nu har hon dött där förnedrad till oigenkännlighet och inte längre en människa.

Rodrigo Jofre, är det skick och fason att komma med anklagelser mot din far när han ligger för döden?

Jofre Jag säger bara som det är. Du gifte bort mig med Sancia bara för att få in mig i det napolitanska kungahuset, men till slut bara för att plåga ihjäl henne när Neapel blev så opålitligt. Därför lät du också döda Alfonso av Aragonien, Lucrezias man, för att han kunde bli arvingen till Neapels tron och vända Neapel emot dig, och du använde dig av Cesare som instrument. Och Cesares och Lucrezias liv förstörde du från början med att tvinga dem till incest. Nej, far, jag anklagar dig inte. Jag säger bara som det är. (*går helt sonika ut därifrån*)

Rodrigo (till sig) Har jag varit en dålig far, Cesare?

Cesare Nej, pappa, du har gjort allt vad du har kunnat för familjens skull.

Rodrigo Ändå anklagas jag av min yngsta son för att bara ha vållat allas er olycka. Är det sant?

Cesare Det, pappa, måste du få avgöra själv. Jag kan inte vara din domare.
Rodrigo Det är med en fruktansvärd börda jag går in i Skärselden.
Cesare Du klarar av det, som du klarat av allting annat. Du är ju ändå världens skickligaste diplomat.
Rodrigo Menar du det, min pojke? Då är jag inte alldeles fördömd?
Cesare Tvärtom, pappa. Du kommer att upprättas en dag med oss alla.
Rodrigo Tack, min son. *(får frid och dör. Cesare gråter vid hans sida, vägrande att släppa hans hand, som han då och då fortsätter att kyssa. Scenen slocknar.)*

Scen 3.

Ascanio Jag ber att få bringa er min hyllning, ers helighet, och lyckönska er till den kortaste konklaven någonsin..
Rovere Tack, kardinal Ascanio. Nu kan vi äntligen börja sköta våra affärer.
Ascanio Er föregångare dog hastigt och lustigt efter bara några veckor och under lika mystiska omständigheter som den ökände Alexander VI.
Rovere Piccolomini var redan gammal. Borgiapåven fick sina gärningars lön efter ett liv av utsvävningar och brottslighet. Frid över hans minne, men hans kropps otroliga förruttnelse och uppsvällighet tyder på att han knappast fick det.
Ascanio Fick han ens plats i sarkofagen?
Rovere Han fick klämmas ner i en rekordstor likkista. Som sagt var, frid över hans mörka minne. Om ni misstänker något kan jag tala om, att häxan och giftblanderskan Noni är död, och hennes hus och verkstad är nerbrunna.
Ascanio Vad tänker ni göra med er *gonfaloniere*?
Rovere Det är den stora frågan. Jag behåller honom tills vidare. Han har visat sig benägen att kompromissa och är inte bara en obekväm belastning som överlevt sig själv.
Ascanio Han är bara 30 år. Och när ni inte behöver honom längre?
Rovere Då gör vi oss av med honom.

Scen 4. Florens.

Macchiavelli (talar till Signorian) Mina herrar, ni vet att jag alltid varit en stor beundrare av *gonfaloniere* Cesare Borgia och hållit honom om ryggen och aldrig tvekat inför att försvara honom, men efter påven Borgias död har både han och situationen drastiskt förändrats. Påven della Rovere, eller Julius II, var påven Borgias mest oförsonlige fiende, och han lär knappast behålla sin *gonfaloniere* särskilt länge. Jag träffade honom i Rom, och han är inte själv medveten om hur all den fruktansvärda makt han tillskansade sig över Italien håller på att rinna honom ur händerna som en sprängd fördämning. Grunden för hans ställning och hela hans existens var att ha en far till påve, och det har han inte längre. Därmed tror jag

varken Florens har något mera att frukta av honom eller att Florens på något sätt mer bör understödja honom. Liksom Piero de' Medici börjar han mer och mer bli lik en fallen ängel med bara döden kvar framför sig i livet. Jag beklagar familjen Borgias fall, mina herrar. Det var ändå en grandios familj.

Scen 5. Ferrara

Lucrezia Jag lever alltjämt mest bara för honom fastän han är död.

Alfonso Det hedrar dig som en god syster. Jag är väl medveten om att inget äktenskap kan ersätta ett gott förhållande mellan bror och syster.

Lucrezia Du är en god man, Alfonso, även om vi aldrig riktigt funnit varandra.

Alfonso Du är för god för mig. I början fruktade jag dig bara som en Borgia och var beredd på det värsta, vårt äktenskap var bara ett resonemangsäktenskap som tvingades på oss av våra mäktiga fäder, men med åren har du bara mer och mer vunnit min respekt, tillgivenhet och även ömhet. Framför allt har du visat dig ovärderlig som rådgiverska. Jag vet, du kommer aldrig att kunna älska mig efter din förre man och din bror, men jag tror att vi ständigt kommer att bli allt bättre vänner.

Lucrezia Pappa använde sin gränslösa makt till att manipulera med världen och människor. Vi var först och främst panter i hans schackspel. Jag försöker göra motsatsen, utnyttja det inflytande jag har till godo för mänskorna och för att tjäna dem och främja fred och samverkan.

Alfonso Och på det området är du lysande.

en tjänare (kommer in, till Lucrezia) Ers höghet, ni har besök.

Lucrezia Vem är det?

tjänaren En viss Michelotto.

Lucrezia (till Alfonso) Vår familjs mest seglivade tjänare – han var med från början. – Visa in honom. (*Tjänaren bugar sig och går.*)

Alfonso Vill du vara ensam med honom?

Lucrezia Helst. Han måste komma från Navarra. Jag berättar sedan. (*Alfonso kysser hennes hand ömt och går.*)

(Tjänaren kommer in med Michelotto, alltjämt oförändrad.)

Michelotto! Välkommen! Jag har väntat på dig! (*hälsar honom med att fatta båda hans händer*)

Michelotto Det gläder mig att se er i så goda händer och i ljusare omständigheter än någonsin, furstinna. Och jag är glad att ni alls vill ta emot mig nu när mina tjänster inte längre är behövlige.

Lucrezia Jag vet allt om dig, Michelotto, och allt vad du har gjort, men det är över nu. Har du fullgjort ditt sista uppdrag? Har du fått veta allt om hans död?

Michelotto Det är en lång historia, furstinna.

Lucrezia Men sätt dig ner. Känn dig lika hemma som hos pappa.

Michelotto Tack. (*slappnar av och sätter sig, suckar*) Jag beklagar innerligt att jag inte fick vara med honom under hans sista tid. Jag var på väg, och hans hustru var också på väg, men slutet kom så oförmodat och plötsligt.

Lucrezia Berätta allt från början.

Michelotto Efter att påven betackat sig för hans vidare tjänster hade han inga vänner i Italien mer utom kanske i Neapel, så han vände sig till Neapel och gav sig åt den trogne och pålitlige general Gonsalvo de Cordoba i tjänst hos kung Ferdinand och Isabella och det kastilianska kungahuset, som alltid stått på god fot med familjen Borgia. De var ju befryndade. Han hoppades kunna vara till nytta för dem i Spanien, men Ferdinand och Isabella var goda katoliker och lydde påven. De beordrade Gonsalvo att föra Cesare till Spanien men som fånge, och i Valencia sattes han genast i fängelse. Naturligtvis lyckades han fly därifrån och tog sig till sin svåger i Navarra. Där tycktes livet ljusna för honom, han kom väl överens med kung Jean, och de hade lyckliga dagar tillsammans med sport och spel och banketter, och hans hustru med hans barn skulle just bege sig till honom, när olyckan inträffade. En rövarbaron härjade i landet, och Cesare erbjöd Jean att få åtgärda honom. De red ut och höll på att inta baronens borg, när Cesare stupade i striden. Baronerna blev förbannad över att han inte tagits som fånge med tanke på den rika lösensumma han hade kunnat få.

Lucrezia Så han stupade i strid för sin hustrus och sin svågers land?

Michelotto Ja, ett olyckligt fälttåg, hans minsta strid, en skärmytsling av ren pliktkänsla för familjen.

Lucrezia Han fick bara bli 31 år, men hans liv var det rikaste och intensivaste av alla. Du dödade väl dem alla, Michelotto?

Michelotto Vilka då?

Lucrezia Min man. Della Roveres anhängare i hans stad Senigallia. Lejonet av Rimini, den skurken Malatesta, som försökte förgifta pappa. Stackars Perrotto. Den begåvade pamflettskrivaren Filofila. Kanske också Juan.

Michelotto Nej, mordet på Juan var helt Jofres egen sak, men han planerade det väl och hade anledning. Alla de andra morderna, ja, men de var alla berättigade. Er man konspirerade faktiskt mot familjen och försökte mörda Cesare. Hur Cesare eventuellt provocerade honom till det är en annan sak, men er man startade mordduellen, kanske anmodad därtill av den nuvarande påven. Jag beklagar Perrottos öde, men er far ville inte ta några risker för er skull, då ni var hans älsklingsbarn och solen för oss alla, i synnerhet för Cesare. Beträffande Filofila så bad han faktiskt om det, då han värre och skickligare än någon annan förtalade familjen och kanske sponsrades av della Rovere.

Lucrezia Det är bra, Michelotto. Liksom pappa ansåg alla berättigade synder vara förlåtna i förväg har jag ingenting att förebrå eller förlåta dig, även om jag älskade min förra man. Gå i frid, och lev ditt liv i välmåga till en hög ålder. Vi är tacksamma för att du ändå tjänat familjen mera nitiskt och troget än någon annan, men nu kommer dina tjänster aldrig mer att behövas.

Michelotto Tack, furstinna.

Lucrezia Räkna alltid med min hjälp och mitt stöd om det är något. Förbli alltid vår vän.

Michelotto Alltid, furstinna. (*kysser vördnadsfullt hennes hand och avlägsnar sig diskret.*)

Lucrezia Vad mer är att säga? Ingenting. Det är bara att sörja och fortsätta leva för de levande, som också måste sörjas för. (*En skugga.*) Vem är det?

(*Ur den mörkaste delen av rummet framträder gradvis Cesare, ung och frisk utan mask och grannare än någonsin.*)

Varför är jag inte förvånad? Jag visste att jag äntligen en gång igen skulle få se dig helt som dig själv.

Cesare Lucrezia, jag förblir alltid hos dig.

Lucrezia Naturligtvis.

Cesare När pappa dog var du hos honom. Han såg dig men ingen av oss övriga. Här ser du mig, men bara du skall alltid se mig. Det blir ditt privilegium tills vi återförenas på andra sidan de bedrägliga dimensionerna. Jag skall vänta på dig.

Lucrezia Det kan dröja länge.

Cesare Ta god tid på dig och lev. Jag är beredd att vänta i evighet. (*försvinner*)

Lucrezia Farväl, min bror, och tack för att du kom tillbaka. Nu vet jag att jag alltid får behålla dig. (*tar upp sin luta och börjar sakta spela. Alfonso kommer in, sätter sig hos henne, kysser hennes hand eller klänningsfäll och stannar fromt hos henne.*)

Slut.

Leh 27.8.2014

Mera om Puzo och Borgia (ur Fritänkaren nr 219):

Mario Puzos sista roman

Han arbetade på den hela livet, det är hans enda historiska roman från förfluten tid och utan tvekan hans mest intressanta. Han skrev inte mer än ett tiotal böcker, då han arbetade på var och en av dessa i det oändliga. Därför blev den sista aldrig färdig, fastän han började på den långt före "Gudfadern". Han måste skriva för att försörja sig, det lyckades inte förrän genom den tredje romanen ("Gudfadern"), och när han i de följande romanerna då och då körde fast (vilket hände hela tiden) återvände han till "Familjen" för inspiration och tillfogade nya pusselbitar till det stora pusslet, som sedan hans efterlevande (Carol Gino) först fick lägga färdigt.

"Familjen" är historien om påven Alexander VI (Borgia eller Borja) och hans familj om fyra barn, där den tredje sonen mördade den andra, vilket den första fick skulden för. Likväl överlevde den tredje sina båda äldre bröder, som ändå gjorde mycket mer bemärkta karriärer (som *gonfaloniere* eller överbefälhavare för påvens då synnerliga militärmakt) medan dock systemen Lucrezia, nummer två av barnen, blev den mest ryktbara.

Alexander VI var renässanspåven framom alla andra, katalonier, uppkomling och fullständigt skrupelfri, maktfullkomlig som ingen annan påve, med ambitionen att omvandla påvedömet till en ärftlig dynasti för sin egen familjs vidkommande, medan hans mest betydande världshistoriska insats var att dela upp världen mellan Spanien och Portugal med att dra gränsen mellan dem i den 100-e longituden, så att allt okartlagt land väster därom gavs till Spanien och öster därom till Portugal – vilket i praktiken innebar, att Portugal fick allt land omkring den Indiska oceanen plus Brasilien, medan Spanien fick ta hand om resten av Amerika och Stilla oceanen.

Den mest fascinerande personligheten i denna familjekrönikas verklighetssaga är emellertid den äldste sonen Cesare Borgia, som fadern ville att skulle efterträda honom som påve, och hans smärtsamma förhållande till sin syster Lucrezia. Både Alexander och Cesare trodde att han var oäkta son till kardinalen della Rovere, senare den formidabla påven Julius II (som kommenderade Michelangelo att måla det Sixtinska kapellets tak), rival om Alexanders älskarinna Vanozza, varför Cesare inte upplevde någon betydande blodskam när han lägrade sin syster, vilket skedde med påvens deras faders samtycke. Först långt senare framkom det både till Alexanders och Cesares häpnad att han faktiskt var Alexanders son, lika äkta som hans syster och bröder.

Cesare Borgia förkastade kyrkan, gjorde uppror mot religionen och blev i stället militär politiker med ambitionen att förena det hopplöst splittrade Italien. Han höll på att lyckas, när Alexander plötsligt dog 72 år gammal och allting ställdes på huvudet genom den nye påven Julius II, Alexanders livs ärkefiende, då Alexander berövat honom hans älskarinna och fått fyra barn med henne. Cesare Borgia blev förebilden för Macchiavellis "Fursten", som i mångt och mycket idealiserar Cesare, något som Macchiavelli senare tog tillbaka, då Cesare liksom alla andra misslyckades med att leva upp till ett politiskt ideal.

Mario Puzo var själv motsatsen till allt vad han skrev om: en stillsam, obemärkt, enkel och godmodig man, rolig och sanningskär, rättfram och en mycket god vän. Alla hans romaner bär stämpeln av hans mycket enkla men kristallklara stil, där familjesamhörigheten alltid är den röda tråden. Hans bästa bok utom "Familjen" är i mitt tycke "Sicilianaren", hans andra historiska roman men i nutid, en annan fullständigt sann historia om den ryktbare sicilianske "banditen" Salvatore Giuliano, som ville göra Sicilien självständigt från Italien, och hans öde. Alla hans böcker uppvisar en förkrossande vederhäftig sakkunskap med överväldigande övertygande psykologi.

"Familjen", liksom "Gudfadern" och "Sicilianaren", har filmats men för TV av ingen mindre än irländaren Neil Jordan och med Jeremy Irons i den påvliga huvudrollen. Denna filmversion utvecklar ämnet ytterligare och är kanske Neil Jordans bästa produktion, om han dock tar sig så stora dramatiska friheter som möjligt med handlingens detaljer.